

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20— Din

in mesečno 30—

neobvezno

Oglaš po tarifu

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1

Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišstvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnici:

Maribor, Harvarska ul. 1
Celje, Aleksandrova c.Račun pri pošt. čkov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 23. oktobra.

Minister notranjih zadev Nastas Petrovič je izdal ukaz velikim županom, da naj zaplenijo vse liste, ki bi objavile besedilo govora Stjepana Radića na današnji seji »Hrvatskega narodnega zastopstva« v Zagrebu.

Ta govor je bila Radićeva »zadnja beseda«, od katere je zavisela končna odločitev v rešenju krize. Gosp. Ljuba Davidović je namreč v smislu svojega predloga kralju zahteval od Radića v roku treh dni definitivni odgovor na striktna vprašanja, ki bi nedvoumno dokazala pripravljenost HRSS akceptirati temelje našega državnega edinstva. Radić je odgovoril takoj na povsem nedvoumen način. On ni samo potrdil, da je bilo vse to, kar je dosedaj govoril o »sporazumu«, le zvijača in hinavstvo, on ni le potrdil, da je vladno gosp. Davidovića zlorabljal le kot sredstvo v dosegu svojih prevratnih ciljev, marveč je tudi ponovno dokazal, da je absolutno intransigent, v svojih vrtoglavih zamislih neodjenljiv. Odkrito in jasno je Radić izjavil, da je in ostane veleizdajnik, ki smatra za svojo nalogo, razdreti Jugoslavijo. Apodiktično je odklonil, da bi opustil svoje vezi in propagando proti naši državi v inozemstvu, odklonil, da bi hotel nehati z destruktivnim rovanjem v notranjosti naše države, zato pa tudi odbil poziv, da naj pride sam v Beograd in da naj osebno prevzame odgovornost za parlamentarno in vladno delo HRSS in »sporazumaškega« bloka. In ne samo to! Radić je danes slovesno napovedal vojno lastni domovini in zagrozil, da bo s pomočjo boljševiške Moskve razdeljal Jugoslavijo in etabliral svojo neodvisno mirotvorno republiko.

Radićev odgovor na Davidovičev ultimatum je vplival na vladne kroge tako porazno, da je vlada smatrala za potrebno, izdati poseben komuniké, v katerem naznanja, da je akcija »sporazumaškega« bloka propadla, razven tega pa je še minister policije bil primoran, izdati proti Radiću najostrejšee odredbe.

Tako je danes situacija mahoma razčiščena in zopet se vračamo tja nazaj, kjer smo stali v juliju, predno se je začel nesrečni eksperiment z vlado federalističnih in avtonomističnih blokašev. Za nepoučene in politično naivne ljudi je morda ta eksperiment bil dobra šola, nikakor pa ne za državo in ljudstvo. Trebalo je le še malo časa in prevratni elementi bi mogli najresneje ogroziti sam obstoj naše države.

Mi smo zadnje mesece velikokrat podarjali, da bi najskrajnejše pozdravljali, ako bi se g. Davidoviću posrečilo dovesti Radića na pravo pot, četudi smo vztrajali pri prepričanju, da je tak poskus z Radićem Sislovo delo. Nas ni niti najmanj motilo, da smo bili izpostavljeni grdim napadom in očitkam radi taktike, ki smo jo zavzeli v vprašanju našega notranje-političnega spora. In še danes, ko je prišel z žalostnim kraham sporazumaške politike, za vse nacionaliste kar se tiče vprašanja taktike, popolno zadoščenje, lahko rečemo, da bi nam bilo ljubše, da bi naša teza ne zmagala, ako bi se pritegnilo Radića k pozitivnemu in konstruktivnemu delu za edinstveno Jugoslavijo. Na tem stališču tudi ničesar izpremeniti ne more dejstvo, da je debacle Davidovičeve akcije tako popolna, da ga vlada, ki je nacionalnemu bloku očitala sovraštvo proti sporazumu, ker ni hotel slediti n enemu brezvestno lahko-miselnemu eksperimentu, potrjuje v posebnem komunikéju. V zadoščenje nam je le, da smo stali neomajno na stališču, da je treba, predno je mogoče nadaljevati akcijo za »sporazum«, zahtevati od Radića garancij. Danes se vidi kako potrebna in umestna je bila ta zahteva ne le zato, da se je ž njó Radića od golega razkrinkalo, marveč zlasti z ozirom na ogrožene državne in nacionalne interese.

Za doslednost in moralno kakovost blokašev pa je nadvse značilen pojav, ki se je pokazal po današnjem razčiščenju situacije. Baš tisti elementi, ki so bili najjačja opora Radićeve destruktivnosti, so bili danes prvi, ki so Radića zapustili. To velja zlasti za naše klerikale, ki so se radi hvalili, da je njihov voditelj dr. Korosec oče Davidovičevega bloka. Dr. Korosec ni bil le duša širšega bloka, marveč tudi steher ožjega federalističnega bloka ter kot tak intimus g. Radića, ki je hrččas igral še ulogo njegovega instruktoria v politiki nasilja in izsiljevanja. Danes so Radićevi pomagači na kolnih, četudi so mislili, da njihove vlade nikdar ne bo konec, in so se morali celo ponižati, da so se začeli z največjim usiljevanjem ponujati narodni koaliciji, katero so še danes zjutraj prevzetno izključevali od vsake kombinacije.

Razpad „federalističnega bloka“

RADIĆEV GOVOR V ZAGREBU JE RAZBIL POSLEDNJO NADO BLOKAŠEV. — VLADA SAMA PRIZNAVA KRAH SVOJE POLITIKE. — BLOK IZ NADALJNIH KOMBINACIJ IZKLJUČEN. — MORALA KLERIKALCEV.

Beograd, 23. oktobra. p. Dopoldne so se vršile v predsedništvu vlade konference ministrov in uglednih blokaških poslancev. Nervoznost je postajala vedno večja, ko se je dognalo, da bo Radić že danes javno odgovoril na Davidovičev ultimatum. Ob 11. je odšel Davidović v dvor ter je ostal pri kralju eno uro. Kralj je naprosil g. Davidovića, da mu takoj sporoči Radićev govor.

Ko se je vrnil v predsedništvo vlade, kjer so ga čakali ostali ministri, so dospeli iz Zagreba prve vesti o Radićevem govoru, ki so akoravno zelo nepopolne napravile skrajno slab utis.

Obča konsternacija pa je nastala, ko se je izvedelo, za besedilo Radićevega govora in resolucije. Po želji krone je ob 3. popoldne odšel minister Petrovič v dvor ter predložil kralju zagrebaške poročilo. Petrovič je ostal pri kralju do 4. ter se je nato vidno razburjen podal k g. Davidoviću. Ob 5. je bil ponovno v avdienci, h kateri je bil pozneje klican tudi g. Davidović. Ministra sta skupno zapustila dvor, nakar je g. Davidović poklical k sebi načelnika vladnih skupin ter nekatere odličnejše blokaške poslance.

Na konferenci, pri kateri je prišlo do zelo mučnih medsebojnih očitaj, je bilo konstatirano, da je smatrati kombinacije z blokom za izključene.

Sklenjeno je bilo nadalje, da se naj zabrani objava besedila Radićevega govora, kar je minister Petrovič izvršil s posebno okrožnico na velike župane.

Zveze tkzv. ožjega bloka z Radićem je smatrati za prekinjene. Značilno je, da so klerikali, ki so vezani z Radićem še v posebnem federalističnem bloku, sedaj, ko zveza z njim ni več oportuna, se popolnoma solidarizirali z naziranjem, da treba z Radićem prekiniti ter o iniciativno sodelovali pri izdelavi komunikéja, kateri je bil nocoj objavljen iz ministrskega predsedništva. — Ta komuniké se glasi:

Davidovičev ultimatum Radiću

KAJ JE ZAHTEVAL DAVIDOVIČ OD HRSS. — RADIĆ JE SE PRED POTEKOM ROKA PRESEKAL NADALJNA POGAJANJA.

Beograd, 23. oktobra. p. Danes je precej pojasnjeno ozadje govorce, da je gosp. Davidović včeraj dobil misljo za razčiščenje odnosajev HRSS napram državi. Stvar je v resnici ta, da je g. Davidović predložil kroni, naj še počaka z ukrepi glede rešitve krize, ker je on (Davidović) pripravljen staviti Stjepanu Radiću ultimatum glede odnosajev HRSS napram državi.

Davidović je zaeno obljubil, da bo predvidoma do petka zvečer ali pa do sobote dobil Radićev odgovor ter nato poročal vladarju.

Kralj je v želji, da ne ostane neizrabljena nobena prilika, ki bi Radiću omogočila povratek k realni politiki, pristal na Davidovičev predlog ter je tudi odobril, da stavi Davidović Stjepanu Radiću sledeče zahteve s prošnjo, da najkasneje do petka definitivno odgovori:

1.) HRSS se odreče svoji aktivni republikanski propagandi ter se postavi odkrito na osnovo veljavne ustavne ureditve, pri čemur ji ostane neprikrajšano pravo delovati za spremembo

»Govor Stjepana Radića, čeprav še ni znan v svoji celoti, kakor tudi resolucija njegove stranke sta napravila mučen vtis na vse politične kroge, ki odkritosrečno žele sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. Po tem govoru in resoluciji HRSS, kakor tudi po razmotrivanju o nadaljnjem zadržanju ožjega bloka, se je položaj bloka zelo poslabšal. Izgledi za kombinacijo z blokom so minimalni.«

Komunike je v krogih bloka napravil porazen vtis. — Smatra se, da bo v soboto imenovana nova vlada.

RAZKROJ V VRSTAH OŽJEGA BLOKA.

Davidovičev klub pred usodnimi odločitvami.

Beograd, 23. oktobra. p. V bloku je nastala popolna zmešajava in reči se more, da se nahaja vse v razkroju. Situacija je v rokah nacionalne koalcije.

Najresnejši je položaj v Davidovičevem klubu, ki je jutri sklican na izredno sejo. Močna skupina poslancev odločno zahteva, da Davidovičev klub takoj prekine zvezo s federalisti ter odkrito priznava, da je bila politika Svezozarja Pribičevića edina pravila. Ti poslanci napovedujejo za slučaj, da ostanejo v manjšini, izstop iz Davidovičevega kluba in pristop k samostojnim demokratom.

Klerikali so že popoldne iskali stikov z radikali ter izjavljajo, da bi bili pripravljeni sodelovati v vladi pod vodstvom narodne koalcije. Nacionalni blok, ki je popolnoma solidaren in povsem enotnega nazora na nadaljnji razvoj dogodkov, bo o teh ponudbah razmotrival tekem jutrišnjega dneva.

Danes popoldne in zvečer so se vršile pri Pašiću konference zastopnikov radikalne stranke in samostojnih demokratov, na katerih so se ugovarile vse potrebne podrobnosti.

zastopnika suverena hrvatskega naroda in Rusija bo držala dano mu besedo, ako bodo Srbi ogrozili hrvatsko nacionalno državno eksistenco. Isto pričakuje Radić od Anglije in Francije. Z njihovo pomočjo bodo Hrvati izvojevali svojo popolno državno samostojnost.

Zahtevo, da pride sam v Beograd, položi prisego in prevzame politično odgovornost. Radić odklanja, z motivacijo, da je njegovo življenje »last hrvatskega naroda in hrvatske države.«

Po ponovnih ostrih grožnjah kroni in monarhiji, proglašala končno Radić volitve kot edini izhod ter zahteva, da se vodstvo volitev izroči koncentraciji bloka Radića in enega dela radikalov brez Pašića in Pribičevića. Če se to ne zgodi, pravi, potem bo monarhija propadla. Zrušili da jo bodo Srbi, toda tudi Hrvati da ne bodo mirno gledali ...

Predstojerice navedbe dajejo le vse bino Radićevih izjavljaj, medtem ko je doslovni tekst tako brezmejno nesramen in poln strastnega sovraštva proti kralju in državi, da je reprodukcija brez oziroma na odredbo notranjega ministra skoraj nemogoča.

Po Radićevem ekspozéju je bila seja HRSS prekinjena in predsedstvo HRSS je izdelalo resolucijo, katera se v obliki, kakor je za objavo dovoljena, glasi:

RESOLUCIJA HRSS.

Hrvatsko narodno zastopstvo na svoji izredni seji v Zagrebu, dne 23. oktobra soglasno zaključuje povodom sedanje vladne in parlamentarne krize:

1.) Najostreje obsoja vsak poskus, da drugi ustavni faktor posredno ali nepo-

sredno upliva na sklepe parlamenta v obče in na volitev predsedstva posebej ter da kakorkoli skuša težišče javnega življenja preložiti izven parlamenta od nosno izven parlamentarne večine. S tem se krši vsa ustavnost in se uvaja osebni absolutistični režim.

2.) Aktivno sodelovanje drugega ustavnega faktorja v reševanju vladne in parlamentarne krize shvača naše narodno zastopstvo tako, kakor ustavni faktor misli, da se samo z njegovim pogajanjem v javne poseje da od naroda odkloniti največja opasnost. Nikakor pa ne razumemo, da se to dogaja v času, ko bi trije po parlamentarni vladi in parlamentarni večini obtoženi ministri morali biti izročeni sodišču radi korupcije; ves narod mora po tem dobiti vtis, da je korupcija pod najvišjo zaščito.

3.) Koncentracijsko vlado vseh parlamentarnih strank — ob izključitvi obtoženih radikalnih ministrov in njihove okolice, ki je z obtožbo v zvezi, ter kluba samostojnih demokratov, ki krivavo nasilje pojmujejo kot najuspešnejše sredstvo za reševanje hrvatskega vprašanja, — smatramo za edini ustavni in parlamentarni izhod iz krize samo tedaj, ako se tej vladi takoj poveri provedba svojih volitev ter se s tem pred narodom in svetom prizna tudi v praksi načelo narodne suverenosti, na kateri edino lahko temelji celotna naša državna ureditev.

VLADA ODREDILA ARETACIJO STJ. RADIĆA?

Beograd, 23. oktobra. p. Zvečer se je raznesla govorica, da je minister notranjih del odredil aretacijo Stjepana Radića radi njegovega današnjega govora. Vest pa ni potrjena.

Grško-turška napetost

Atene, 23. oktobra. j. Javno mnenje na Grškem je vsled postopanja turške vlade proti Grkom v Carigradu stalno razburjeno. Merodajni politični krogi so sprožili v zvezi s tem celo vrsto vprašanj, o katerih pa še ni prišlo do nikake rešitve. Pojavil se je celo predlog, da naj bi se Grke, ki so bili iz Carigrada izgnani, sploh ne sprejelo ter obtožilo turško vlado radi kršenja določb lausanske mirove pogodbe. Sovražno razpoloženje proti Turčiji se med prebivalstvom stalno širi.

Italijansko-belgijske zaro

Rim, 23. oktobra. a. Kakor je italijansko časopisje že ponovno poročalo, a vendar ni bilo oficijelno znano, se sedaj iz zanesljivega vira doznava, da je popolnoma gotova stvar, da se vršita na dan kraljevega rojstnega dne, t. j. 11. novembra oficijelni zaroki italijanske prestolonaslednika Umberta z belgijsko princezino Marijo José ter belgijskega prestolonaslednika Leopolda z italijansko princezino Mafaldo. Časopisje naglašja, da je belgijska princezinja najbogatejša evropska princezinja, ker podeduje po staremu očetu Leopoldu II. velikanska posestva v Kongu ter po svoji stari teti bivši meksikanski cesarici Sarloti vse njeno imele in posebno številne dragulje. Poudarja se, da sta te dve zvezi zelo všeč zlasti Vatikanu in da se je papež Pij XI. jako zadovoljivo izrazil glede obeh zarok napram belgijski kraljevski dvojici, ko ga je obiskala.

Sienkiewiczovi ostanki v Pragi

Praga, 23. oktobra. j. Danes ob pol 12. ponoči je z dunajskim brzovlakom prispelo semkaj truplo poljskega pesnika H. Sienkiewicza. Na kolodvoru so voz počakale oblasti ter poljska kolonija. Javna poslopja so izonesila zastave na pol droga. Prevoz na Poljsko se nadaljuje jutri.

Dunaj, 23. oktobra. s. Ob priliki prevoza smrtnih ostankov poljskega pesnika Sienkiewicza iz Veveja v Varšavo, se je vršila na Dunaju danes dopoldne v polski cerkvi žalna maša, dočim so se člani poljske kolonije s poslanikom na čelu podali na Franc Joževov kolodvor, kjer so svečano pozdravili truplo.

IZ POLJSKEGA NOVINSTVA.

Varšava, 23. oktobra. j. List Padarev-skega, »Recz pospolitno« je kupil Korfanty. Glavni urednik lista kršćansko-socialni poslanec Tronski in vsa redakcija je zaprosila za odpust.

SPREMENBA V ČEŠKEM FINANČNEM MINISTRSTVU?

Praga, 23. oktobra. j. Finančni minister Bečka namerava, kakor poročajo nekateri listi, v prihodnjih dneh odstopiti. Na njegovo mesto bo stopil baje bivši finančni minister dr. Engliš, ravnotako narodni demokrat brnske smeri.

Volitve v Angliji

Pariz, 23. oktobra. s. »Matin« javlja iz Londona, da je izjavil nekli funkcionar glavnega stana delavske stranke, da si je stavila delavska stranka nalogo uničiti liberalce in ustvariti zopet sistem dveh strank.

Na nekem volilnem zborovanju so komunisti govornico lady Astor s sistematično obstrukcijo ovirali v govoru in ji izropali avtomobil.

Lord Parmoor je imel v Troudu velik govor, v katerem je izjavil, da značijo ženski sklepi o razorožitvi prvi korak k udeležitvi mednarodnega miru. Indus-tijsk narod, kakor so Angleži, ne more zopet pridobiti pravega življenja in prejšnjega blagostanja, dokler se vprašanje miru definitivno ne reši.

Volilna borba v Ameriki

Newyork, 23. oktobra. s. Volilni boj postaja od dne do dne ostrejši. Na nekem zborovanju je delavski predsednikski kandidat senator La Follette dolžil predsednika Coolidgea, ker je Franciji in drugim državam obljubil črtanje dolgov. Govornik je zahteval, da poda državni tajnik Hughes pojasnila o razgovorih, ki jih je imel glede dolgov na konferencah v Londonu in Parizu. Ostro je napadal Francijo, češ da zavlačuje odplačilo dolgov, dočim na drugi strani financira vojaške oborožitve Poljske, Českoslovaške in Rumunije.

SESTANKA MUSSOLINI-MARINKOVIČ NE BO.

Rim, 23. oktobra. a. Z ozirom na ministrsko krizo v Beogradu je sestanek ministrskega predsednika Mussolinija z jugoslovenskim zunanjim ministrom dr. Marinkovičem, ki bi se bil moral te dni vršiti v Benetkah, sporazumno med obema vladama odložen na poznejši čas, ki se bo šele določil.

BELGIJA IN VSTOP NEMČIJE V ZVEZO NARODOV.

Bruselj, 23. oktobra. j. Po vesti iz Bruslja je bil belgijski odgovor na nemško noto glede vstopa v Zvezo narodov danes izročen nemškemu poslanstvu v Bruslju. Belgija se izreka za vstop v Zvezo narodov, vendar pa pristavlja, da prošnje za sprejem Nemčije ne sme opremiti z nikakimi pogoji.

NASELJEVANJE ŽIDOV V PALESTINI

Jeruzalem, 23. oktobra. j. Židovske naseljevanje v Palestini se stalno množi. Po prihodu cionistične eksekutive je dospelo mesca avgusta 2570 in mesca septembra 2775 priseljencev, tor i v vsakem mescu več kot v celem letu 1919. V židovskih krogih so radi gostega naseljevanja precej v skrbeh, ker se boje brezposelnosti.

PREVOZ TRUPLA LEONA XIII.

Rim, 23. oktobra. j. Sinoči v poznih urah je bilo prepeljano truplo papeža Leona XIII. iz cerkve sv. Petra v Lateran. Prevoz je ostal strogo tajen.

Naročajte dnevnik „Jutro“!

Čičerinov ekspozé

Te dni je imel Čičerin, ljudski komisar za zunanje zadeve, velik ekspozé pred izvršnim kongresom Unije socialističnih sovjetskih republik o mednarodni situaciji.

V preteklem letu, je dejal Čičerin, sta Curzon in Poincaré vodila sistematično agresivno politiko napram svetovni, letos je del sil priznal sovjetsko Unijo in upamo, da se normalni odnosi obnovijo v kratkem tudi s Francijo. Poudarja pa še enkrat, da more biti govora le o brezopojnem priznanju, brez koncesij v zadevi dolgova. Kar se tiče diplomatskih obnov s Madžarsko, izjavlja Čičerin, da ne obstoja nikakva vojaška pogodba, kakor se je pisalo po Evropi, niti s to, niti s kako drugo državo.

Kot neugoden dogodek za sovjetsko politiko je navedel Čičerin padec delavske vlade na Angleškem, zlasti ker je nedvomno, da je MacDonald padel v veliki meri baš vsled sklepa sovjetsko-angleške pogodbe. V vrsto pasiv za Rusijo navaja Čičerin ofenzivo svetovnih imperijalistov zoper sovjetsko Unijo, osebno pa mahinacije nekaterih gospodarskih in političnih skupin v zapadni Evropi zoper Rusijo. V to vrsto spadajo tudi homatije v Gruziji.

Vendarle konstatira Čičerin, da ako se pretehtajo pazljivo aktivna in pasiva sovjetske politike, je treba priznati postopno naraščanje sile Unije socialističnih sovjetskih republik.

V ostalem je Čičerin dejal, da Dawesov reparacijski načrt močno ogroža politično neodvisnost Nemčije, na odzvoj pa ni pripravljen opoziti. Nasledice sovjetsko - angleške pogodbe za obe strani. Naposled je izrazil mnenje, da bo tudi Japonska uvidela velike koristi, ki bi jej potekle iz slične pogodbe s sovjetsko vlado, vendar je pri tem naglašal, da se Rusija ne more odpovaliti svojih pravic do vseh naravnih bogastev, brez izjeme, v severni polovici otoka Sahalina. In h koncu je Čičerin izrazil simpatije sovjetske vlade mlademu orijentu ter podčrtal mednarodno važnost kitajsko-sovjetskega prijateljstva.

Ekspozé Čičerinov je precej medel; fakta, da so ga priznale nekatere države, med njimi Anglija, niti ne podčrtava premočja. Očitno je, da se zaveda, kako težko tehta proti formalnemu uspehu pravnega priznanja dejstva, da se najmočnejše angleške finančne družbe pasivno zadržujejo napram rusko - angleški pogodbi, ali pa celo izrecno nasprotujejo vsakršnim ekonomskim stikom z Rusijo. Čičerin molči o Ameriki, toda dejstvo, da je ameriška Unija najtrdovratnejši nasprotnik sovjetske vlade, odtehta marsikaj, zlasti danes, ko se je težkoče denarne moči iz Evrope prestavila čez Atlantski ocean. Japonska ne more biti nadomestilo za Ameriko, ne glede na to, da ima Čičerin v tem oziru pokazati le na — nade. Prijateljstvo z mladim orijentom je problematične vrednosti, ker je orijentski svet v Kitajski in Indiji še daleč od tega, da bi mogel predstavljati pozitivne činitelje.

Sovjetska Rusija je pokazala, da more obstojati tudi brez prijateljstva in pomoči svetovnega kapitala. Prav tako je svet pokazal, da more obstojati brez sovjetskega ekonomskega in političnega sodelovanja, dasi se njegova konsolidacija ne more dovršiti v zaželenem tempu. Toda prav tako tudi notranja konsolidacija v Rusiji ne more napredovati brez pomoči od zunaj. Čičerinov govor prav krepko potrjuje to konstatirano. Dva svetova si stojita nasproti z nezaupanjem in kljub medsebojnemu priznanju se faktu razdalja med njima ni zmanjšala.

Po Čičerinovem govoru se je razvila živahna in dolga vnanjepolitična debata, ki se je sukala največ okrog rusko-angleške pogodbe; nekateri govorniki so se izrekli proti nji, izražajoč zlasti nezadovoljstvo s prevelikimi koncesijami, ki so se dovolile Angležem, — drugi so jo zagovarjali. Čičerinov namestnik Litvinov sam pa je naposled naglasil, da se ta pogodba sedaj še ne bo predložila kongresu v ratifikacijo, ker da morejo nastopiti momenti, ki bi govorili proti koristnosti ratifikacije — mislil je očitno na negotov izid angleških volitev.

Mnogo zanimivejši pa je za nas oni del debate, ki se nanaša na Češko-slovaško. Srednjeevropskih držav razen Madžarske namreč Čičerin sploh ni omenil v svojem govoru, kar ni zadovoljilo Skripnikova, člana ukrajinske vlade, ki je med drugim izjavil: Mirovna pogodba st. germańska je dodelila Podkarpatsko Rusijo Češko-slovaški. Mi, ki pravno sploh še nismo priznali Češko-slovaške, tudi te dodelitve nismo priznali; ako pa jo je priznala antanta, ima to za nas prav isti pomen, kakor priznanje protokola glede Besarabije s strani antantnih vleleš.

Na pomenljivo izjavo Skripnikova je Čičerin sicer odgovoril, češ, da Beneš in Masaryk od 1. 1919. neprestano čakata na neko novo Rusijo, ki naj stopi na mesto sedanje in podpirata vrsto mladih ljudi, ki naj dajo Rusiji novo inteligenco. Glede Podkarpatske Rusije pa Čičerin ni rekel ničesar, kot odgovor na besede Skripnikova na se lahko smatra govor Litvinova, Čičerinovega namestnika, ki je dejal, da prav tako kot sovjetska Rusija ne želi, da

se tuje države vmešavajo v njene notranje zadeve, se tudi sovjetska vlada ne misli vmešavati v tuje zadeve. Prav tako je Litvinov izjavil, da sovjetska vlada priznava pravico samoodločbe narodov, da pa prepoveda iz vprašanja v tujih državah direktnim rešitvah v dotičnih državah samih.

Na podlagi teh pomembnih izjav bi bilo sklepati, da obstoja med ruskimi vladnimi funkcionarji, osebno med Ukrajinci, nagnenja, po vzgledu besarabskega vprašanja obravnavati tudi problem maloruskih zemelj v Češko-slovaški (— in seveda v Poljski —) kot odprt nacionalni problem, da pa na odločilnih moskovskih vladnih mestih sedaj ne mislijo načeti tega vprašanja tako radikalno. Stvar je tudi razumljiva; dokler obstoja sedanja rusko - poljska meja, vprašanje Podkarpatske Rusije sploh ne more tvoriti med Mosko in Prago resnega političnega problema.

Volilni boj v Nemčiji

Berlin, 21. oktobra.

Reichstag je bil včeraj razpuščen. Razpuščen je bil včeraj razpuščen Reichstag. Razpuščen je bil včeraj razpuščen Reichstag. Razpuščen je bil včeraj razpuščen Reichstag.

Ta stavek zveni prav mila, vendar ne prikriva dejstva, da je bila Nemčija zadnji mesec v težki preizkušnji. Vse močnejše tajne in javne sile so bile na delu, da zaokrenejo nemško politiko v skrajno desnico. Meščanski blok, ki so se s tako vneto zanj potegovali gospodje Scholz, Stresemann in vodja desnih centristov Stegerwald, bi s pritegnitvijo nemških nacionalcev ne pomenil nič več, ni manj kot obnovljen Kappov puč pod krinko parlamentarizma. Kakšne načrte so gojili nemški nacionalci, se vidi po osebah, ki so jih hoteli vtihotapiti v kabinet. Znani Hergt naj bi bil podkancelar, notranji minister bi postal v. Gayl, nekronani kralj vzhodne Pruske in vodja Heimatbunda, prometno ministrstvo bi prevzel rudniški ravnatelj posl. Leopold. To so sami predstavniki najčistjše reakcije. Predsednik bavarske vlade dr. Held je izdal nemško - nacionalne namene na zborovanju kmečke zveze v Tuntenhausenu, češ da bodo poklicali kralja, ko pride ura... Najprej bavarskega kralja, potem pa še nemškega cesarja.

Razpust parlamenta je to »euro« malo odgodil in demokratski stranki, levemu krilu centra in ne v zadnji vrsti držav nemu predsedniku Ebertu (ki je socialist) je zahvaliti, da se Nemčija ni spustila v nepopravljivo avanturo.

Razpuščen parlament, ki so ga imenovali »inflacijska zbornica« je bil po svoji sestavi tak, da ni iz njega mogla iziti nobena trdna vlada. Srednje stranke so bile oslabiljene, dočim so desni in levi radikali tako narastli, da so skoro dosegli polovico. Pri volitvah 4. maja so namreč dobili

	poslancev	glasov
Hitlerjevi	32	1.924.000
nem. nacionalci	106	5.719.000
komunisti	62	3.746.000
ljudska stranka	44	2.700.000
centrum	65	3.921.000
bavarska ljud. stranka	16	946.000
gospodarska stranka	15	1.265.000
nemški socialci	4	337.000
demokrati	28	1.658.000
socialni demokrati	100	6.014.372

Naloga novih volitev je, da razčistijo položaj in prinesejo jasnejšo sliko o razpoloženju in volji nemškega naroda.

Volilni boj se je že začel. Ze njega začetki kažejo, da se borita med seboj dva glavna tabora, zastopana po dveh najmočnejših strankah, socialdemokrati in nacionalisti. Na eni strani stoji republika, na drugi monarhija. Na eni demokracija, na drugi reakcija. Tu ideja miru, tam revanšna vojna. Nemški narod bo izbral.

Danes so se pojavili že prvi volilni manifesti. Nemškonacionalni proglas pravi, da ima novi parlament nalogo premagati nezmožni parlamentarizem, očistiti javno življenje, pregnati duh izpolnjenosti (verzajake pogodbe in londonškega pakta), ki plaži pred inozemstvom s svojim sramotnim pacifizmom. Ustvariti mora Nemčijo, prosto Judov in francoske oblasti, prosto parlamentarni čenčarij in demokratske kapitalistične vlade. Proglas končuje: Naša stranka ostane monarhistična, ljudska, krščanska in socialna. Naša zastava je črno-belo-rdeča.

Tako govore predstavniki veleposestva in teške industrije.

Stresemannova ljudska stranka ostro nastopa proti demokratom in zagovarja idejo meščanskega bloka.

Centrum se zaenkrat še oprežno izražaja za politiko srednje linije. Socialisti ne govorijo toliko o neopustljivem razrednem boju kot o varstvu republike, ki jo ogroža monarhistična restavracija.

Demokratsko volilno geslo je ustvaritev republikanskega bloka. Demokrati zelo ostro napadajo ljudsko stranko, ki je zajadrala povsem v reakcijo.

O volilnih izidih s tudi že ugiblje. Predvsem se pričakuje polom obeh skrajnih strank, komunistov in Hitlerjevih fašistov, ker sta obe ti stranki v notranjem razsulu. Hitlerjanske fraze so obrabljene, komunisti pa so po nalogu iz Moskve vrgli strankino vodstvo in si postavili na čelo čisto nove in nezmožne ljudi. Razkol med njimi je popoln. Računa se, da se bodo socialisti demokratije ojačili pri komunistični zapuščenosti in napredovali za 25 do 30 mandatov. Tako bi komunisti ohranili

komaj polovico svojega kontingenta. Tudi Hitlerjevi bi po tem računu rešili kvečeno kakih 15 mandatov.

Nacionalci ne bodo nazadovali mnogo, ker bodo izgubo enega dela svojih dosedanjih volitev nadomestili z begunci iz Hitler-Ludendorffovega tabora. Verjetno pa je, da jih bodo socialisti demokratije potisnili s prvega na drugo mesto v parlamentu.

Centrum bržkone ostane štacionar, dočim se splošno meni, da bo Stresemannova ljudska stranka napredovala in se vrnila s kakimi 60 mandati v parlament.

Demokratska stranka, ki je vodila ves čas jako dosledno politiko, se žalibog nahaja v krizi. 7 znanih parlamentarcev namerava izstopiti iz stranke, ker se kot pristajalci ideje meščanskega bloka ne strinjajo z dosledno demokratsko in republikansko politiko strankinega vodstva. Težava je tudi v tem, da demokratska stranka nima denarja in se v tem oziru ne more meriti z velikanskimi volilnimi fondii desnice, zastopnice teške industrije. Res je sicer, da imajo demokratski najboljše in največje časopise v Nemčiji, toda srednje in manjše provincialne liste je v zadnjih letih sistematično pokupila težka industrija in jih vpregla v svoj voz. Navzlic temu se zdi, da bodo demokratski ohranili vsaj svoje posestno stanje, če se celo ne ojačijo za kakih 5 do 6 mandatov. Glavna opora njihova in tudi socialistnih demokratov je »črno-rdeče-zlata« republikaška zveza, ki šteje sedaj že čez tri milijone članov.

Ce bo izid volitev potrčil ta proročanja, bo situacija v parlamentu še vedno težavna. Vlada čvlike koalicijske bi sicer razpolagala z zadostno večino, če bi jo podpirali poleg socialistov tudi poslanci nemške ljudske stranke. Toda Stresemannova stranka se je tako krepko zagrizla v idejo meščanskega bloka in zveze z nacionalci, da je up na njeno stremženje majhno. Saj je dr. Stresemann še tik pred razpustom »bormice obljubil dr. Marxu, da ga bo njegova stranka kandidirala za predsednika republike proti Ebertu, če vzame reakcionarje iz Tirpitzovega tabora v vlado...

Gotovo je, da ta bo skušala najprej sestaviti vlado sredine. Toda, če se nacionalci vrnejo močni in če jih ljudska stranka ne zapusti, se desničarska vlada ne bo dala več preprečiti.

Ona pa bi značila popolno preobrat v nemški politiki. Evropa bi bila zopet vržena v vrtince večjih spletk in vojne nevarnosti. Odračje bi se napolnilo z eksplozivnimi anoni. To uvideva zlasti sedanja vlada na francoskem, zato hiti z evakuacijo Westfalske in Poruhrije. S tem upa nemški reakciji odvzeti glavni »člger« in pripomoči republikanskim in demokratskim strankam do volilnega uspeha.

Politične beležke

Opazovanje in čast. »Slovenčev« opazovalec med brzojavkami zadnje čase opaža, da sta se jasno izkristalizirala dva tabora: tabor veličastne parlamentarne večine in tabor korupcije, nepoštenosti in protekcije. Slovenci in Hrvati — pravi nato opazovalec — smo lahko ponosni na svoje parlamentarno zastopstvo. Ono je celokupno v prvem taboru razen Reiserja, ki zvesto služi naklepom Pribičevića, in dr. Žerjavi, ki je ves čas krize v Beogradu in se najaktivnejše udeležuje sej štaba, ki ga tvorijo kakor znano Pašić, Marković, Kojić, Janić, Janković in Pribičević s svojimi uskokli. Tako stanje je slovenskemu, hrvatskemu in srbskemu ljudstvu v veliko čast. Diplomatski in drugi opazovalci (!) borze iz kulturnega (!) inozemstva dajejo v tem zmislu javne in odkrite izjave... Čast, o čast, o kaka čast za nas in za opazovalce! Da nam ne bo kdo odrekal rodoljublja, povzamamo to izvrstno opazovanje doslovno in brez komentarja. Saj drugače pa itak vemo, kako je.

Tigri se že zopet pripravljajo na rolovanje. Takol, ko so bili tigri z demisijsko Davidovičev vladno potisnjeni proč od korit, so izpremenili svojo nravo. Dočim so bili tri mesece za ministrskimi stoli krotki kakor jagnjeta in so svojo tigrovsko naravo uveljavljali le proti slovenskemu uradništvu, so sedaj zopet začeli rjevati po svojih starih navadah. V tem pogledu je posebno zanimiv zadnji »Domoljub«, ki je najboljši kašpot za tigrovsko razpoloženje. »Domoljubov« uvodnik sedaj zopet z največjo vehemenco pobija korupcijo, menda za to, da bi ljudstvo ne videlo, da jo tigri tri mesece ne le niso pobijali, marveč so jo še sami gojili in uvajali. Kako škofov tednik grdo in znova vara ubogo ljudstvo se vidi najbolje iz tega, da piše, da so bile skupščini izročene obtožnice proti državnim tatovom in goljufom in da bi že v »par dneh sedelo nekaj odličnih radikalnih pravkov, ki so državo oškodovali za stotine milijonov, v ječi.« Škofov list je previdno zamočal, da je tudi proti klerikalnemu ministru Sušniku skupščini izročena obtožnica radi oškodovanja države za 25 milijonov Din; na drugi strani pa škofov list zavestno farba svoje bralce, da bi obtoženi ministri — s Sušnikom vred — že v par dneh sedeli v ječi, ker je za tako postopanje potrebno več mesecev, na čemur žalibog nihče ničesar izpremeniti ne more. Odkar imajo klerikalci pod obtožbo Sušnika in odkar je »Slovenec« vzel franke iz korupcijskega fonda za izlet v Švico, si klerikalci zamaž prazdevaljo še naprej uganjati demagogijo s korupcijo. Isto pa je tudi s »centralizmom«, ki so ga sedaj zopet začeli goniti v svojem časopisju. Dejstvo je, da ni bil

še nihče hujši centralist, kot so bili tigrovski ministri. Veliki županji so bili čisto odveč, ker se je pod tigrovsko vlado skoraj vse reševalo in komandiralo iz centrale. Predsednik viš. šolskega sveta odn. dečletat prosvetnega ministra je bil nepotreben, ker bi ukazal, ki so prihajali iz Beograda od ministra Korošca lahko naprej razposlal tudi sluga viš. šolskega sveta. Minister Sušnik pa je celo zvanikne v ministrskem svetu odstavil. Avtonomija je bila za klerikalce politično sredstvo le dokler so bili v opoziciji, ko so bili v vladi, so pa še v upravo gledališča uvedli centralizem. Prav je, da so se klerikalni avtonomisti v praksi pokazali taki, kakor so v resnici. Napol slepi ljudje sedaj vidijo kako prevaranti so to, pa naj sedaj zopet občejo svoje tigrovške kožuhe in naj še tako zopet rlovejo. Tigri so doigrali, tigri naj gredo!

Klerikalci in komunisti. »Delavsko-kmetijski list« poroča, da je stopilo 20. t. m. 31 komunistov, ki so bili po 1. juniju v Celju zaprti, v gladovno stavko. S stavko, da so hoteli doseči ali takojšen razpis obravnave, ali pa izpustitev iz zaporov. Kakor izveemo, je stavka trajala le poludni dan, potem so pa stavkujoči zopet začeli jesti. »Delavsko-kmetijski list« piše, da je ta gladovna stavka »najhujša obsodba klerikalne strahovlade v Sloveniji«, ki da kaže »resnično lice klerikalizma.« Gospodje voditelji komunistov, ki so živeli s klerikalci več kot dve leti skupaj v divjem zakonu, so pač malo pozno začeli svojim sodrugom pisati resnico o klerikalizmu.

Zgodba o tatu v parlamentarni obliki. Kako previdno je »Slovenec« zamočal obtožbo proti svojemu železničarskemu ministru Sušniku! Včeraj prinaša zgodbo o tatu v parlamentarni obliki in v njej poroča samo o obtožbi Davidovičevca Milivoja Jovanovića, ki je kot bivši minister za prehrano napravil državi veliko škodo. Toda Miloje Jovanović vsaj glasom »Slovenca« izjavlja, da je pripravljen stopiti pred javno sodišče. A Sušnik, ki je obtožen skupno z Jovanovićem? ta bo šele dopolnil »Slovenčev« zgodbo o tatu v parlamentarni obliki. Zgodbo bomo ob pravem času ponatili tudi mi.

Nastas v Radičevi službi. Notranje ministrstvo je te dni izdalo komunikacijo, s katerim ponovno dovoljuje poštni debit nujorskemu »Jugoslovenskemu Svijetu« in pittsburskemu »Zajedničarju«. Obema listoma je doslej bil radi škandaloznega napadanja naše države vhod k nam prepovedan, saj sta že med jugoslovensko, posebno hrvatsko, emigracijo zatravala marsikatero dušo z neprestanim klevetanjem Beograda, kralja in kraljevine. Vsekakor pa so njune simpatije na strani Radića. In notranji minister v ostavki je porabil še zadnjo priliko, da Radiću na ljubo dovoli import obeh listov. Beograjski listi tolačijo to in slične usluge Radiću kot izpolnjevanje pogodbe, ki sta jo v Zagrebu privatno sklenila Radić in Nastas, da bo Radić za nagrado kandidiral Nastasa z ostalimi defetističnimi perjanicami na eni svojih mirotvornih list. Stvar je verjetna, ker dosedanjí kraljevi minister Nastas zamore pri prihodnjih volitvah biti izvoljen samo na republikanski listi. — Ni le verjetna. Naše brzojavno poročilo o včerajšnjem Radičevem govoru v Zagrebu omenja, da je Radić izrecno naznanil — Petrovičevu kandidaturu na svoji listi!

Kako so mirotvorci napumpali magnata Petrinovića. Nedavno je Radićev »Slobodni Dom« napadel znanega dolarskega milijonarja Frana Petrinovića zaradi zvez z Orjuno. Ko pa je Petrinoviće osebno prišel v Zagreb, so mu radičevci hiteli nasproti, Radić pa ga je povabil seboj na skupščino v Krasić ter se sploh vlnudno in zaupljivo z njim razgovarjal. In zagonetno vedenje je zdaj pojasnjeno. V najnovejši številki svojega glasila namreč Radić navaja: »Tudi južnoameriški brodolastnik Fran Petrinović je dobrovoljno obljubil predsedniku HRSS, da bo iz Londona poslal za Hrvatski seljački dom nekoliko milijonov, a istotako tudi iz južne Amerike, čim tja dospel.« Dobro ga je pritisnil Radić. Če že Petrinoviću očita, da daje Orjunašem in invalidom, zakaj ne bi dal tudi republikanskim mirotvorcem, če! In Hrvatski seljački dom potrebuje milijonov, zakaj Radić v svojem glasilu sam razlaga, da ima neki zagrebški denarni zavod na bivšo Pričpevo palačo vpisano terjatev za celih 32 milijonov kron, od katerih bo predsedstvo HRSS kot novi lastnik palače do junija 1925. izplačalo osem milijonov, do decembra 1925. zopet osem milijonov, ostalih 16 milijonov pa pozneje. Računi s Pričpevo palačo se pričenjajo čistiti, ali pa morda še bolj mazati.

Iz demokratske stranke

V petek, dne 24. t. m. ob 8. zvečer se vrši volilni sestanek pristajše demokratske stranke na Bledu. Poročala bosta g. župan Tome o poslovanju občinskega odbora v pretekli dobi in dr. Rape kot delegat iz centrale.

V soboto, dne 25. t. m. se vrši plenarna seja k. o. ob pol 10. dopoldne v Koševju, ob 4. popoldne v Dolenjivsi pri Ribnici in ob 9. zvečer v Ribnici. Vseh treh sej se udeležijo g. Fran Majcen iz Ljubljane.

V nedeljo, dne 26. t. m. se vrši plenarna seja k. o. ob 10. dopoldne v Loškem potoku, ob 2. popoldne pa v Sodražici. Obeh sej se udeležijo g. Majcen iz Ljubljane.

IZ ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV. V soboto, dne 25. t. m. se vrši ob 8. zvečer predavanje na Jesenicah. Preda-

va g. Oton Ambrož o postanku naših držav.

V nedeljo, 26. t. m. se vrše predavanja v sledečih krajih:

V Škofji Loki ob pol 11. dop. v Sokolskem domu. Predava g. Oton Ambrož o Jugoslaviji in njeni ustavi.

V Dev. Mariji v Polju ob 9. dop. v gostilni A. Kuharja na Vevčah. Predava g. žvinozdravnik Rafael Ipavec o prvi pomoči živali in sili.

V Blagovici ob 7. zjutraj v gostilni pri g. Novaku. Predava g. nadzornik Črnogaj o splošnih gospodarskih vprašanjih.

V Rečici-Bledu ob 4. popoldne v restavraciji »Savica«. Predava g. prof. dr. Fr. Cadež o najnovejših svetovih.

V Prečnji pri Novem mestu ob 7. zjutraj v stari šoli. Predava g. Fr. Malasek o zimskem krmljenju domačih živali.

V Bršljunu ob 2. popoldne v prostorih gostilne Alojzij Drenik. Predava g. Fr. Malasek o napravi ensilaze in nje pomenu za mlekarstvo.

V Kostanjevici ob 8. zjutraj. Predava g. ravn. A. Mervič o naši bodočnosti in gospodarskem razvoju.

V Krški vasi ob 2. pop. v gostilni Josip Ajstra. Predava g. dr. Josip Kunč o prvi pomoči živali in sili.

V Dražgošah ob 4. pop. v gostilni g. Jelenca. Predava g. Ambrož o socializmu in komunizmu.

V Gor. Logatcu ob pol 4. pop. Predava g. Stojan Bajič o socializmu in komunizmu.

V Borovnici ob pol 8. zjutraj. Predava g. ing. Ružič o agrarni reformi.

V Studencu-Igu ob 3. pop. v Sokolskem domu. Predava g. Anton Likozar o poljedelstvu in splošno kmečkem gospodarstvu.

V Ihanu ob 3. pop. v Gasilskem domu. Predava g. žvinozdravnik Lovro Tepina o prvi pomoči živali in sili.

V Dragatušu ob 11. dop. v šoli. Predava g. nadzr. Fr. Gombač o vinogradništvu.

V Ribnici ob 11. dop. Predava g. prof. dr. Rado Pavlič o vzrokih neuspehov v šoli.

Po svetu

— Francija in Vatikan. V sredo je govoril na seji finančne komisije povodom budžetne razprave Herriot o odnosih med Francijo in Vatikanom. Izjavil se je proti nadaljnjemu obstoju francoskega poslanstva pri Vatikanu in finančna komisija je nato res z 20 proti 12 glasovom črtala iz proračuna postavko za to poslanstvo. V klerikalnih krogih je vzbudil ta sklep ogromno ogorčenje. Proglasajo ga za začetek novega kulturnega boja in napovedujejo, da bo papež v obrambo cerkvenih interesov posegel po skrajnih sredstvih. Pred vsem namerava Vatikan preklicati stari francoski protektorat nad katoliški Orijent in se nadeja, da bo s tem francosko vlado najbolj občutno zadel, ker je baje na tem protektoratu zgrajen dober del francoske moči v Aziji.

— Podraženje avstrijske pošte o katerem smo že poročali, stopi v veljavo 1. decembra. Pristojbine se povišajo za 30 do 50 odstotkov in bodo znašale na primer za navadna pisma v Avstriji 1500 K. (doslej 1000 K.), v inozemstvo 4000 K. (doslej 3000 K.), za dopisnice 700, v inozemstvo 2400 K. (doslej 500 in 1800 K.). Povišajo se — vendar ne v toliki meri — tudi brzojavne in telefonske takse.

Iz Primorja

• Smrtna kosa. V Trstu je te dni umrl kapetan Petar Harlović, zaveden človek jugoslovenskega mišljenja. — V Zadru je izdihnil umrovljen protiprešbiter Nikola Popović. N. v m. p.

• Razpust občinskega sveta na Vogrskem. Politična oblast je oddala zdravniško mesto za občine Dornberg, Rihemberk, Prvačino in Vogrsko Italijanu Pinčagaru, česar domačini niso odobrvali. Ker občina Vogrsko ni nemo pritrdila temu imenovanju, temveč se mu je upirala, je podpredsed sedaj razpuštil občinski svet in odstavil župana Beltrama, ki je bil zakonito izvoljen. Nastavlil je gerenta ki bo vogrsko občino nemilo sesal kljub finančni stiski, v kateri se nahaja dežela.

Borza

23. oktobra:

CURIE: Beograd 7.50, New-York 520, London 23.42, Pariz 27.25, Milan 22.62, Praga 15.50, Budimpešta 0.0068, Bukarešta 2.955, Sofija 3.75, Dunaj 0.007825.

TRST: Beograd 32.80 do 33.10, Dunaj 0.0320 do 0.0330, Praga 68.40 do 68.80, Pariz 120 do 120.50, New-York 22.90 do 23.05, Curib 442 do 445; valute: dinarji 32.70 do 33.10, 20 zlatih frankov 90 do 91.

DUNAJ: Beograd 1014 do 1018, Budimpešta 93.30 do 93.40, Bukarešta 404 do 406, London 319.700 do 320.700, Milan 3082 do 3094, New-York 70.975 do 71.185, Praga 2115 do 2125, dinarji 1007 do 1013, dolarji 70.460 do 70.660, lire 3056 do 3075.

PRAGA: Beograd 48.65, Dunaj 471, Rim 147.75, New-York 3395.

BERLIN: Beograd 6.005, Milan 18.24, Praga 12.50, Pariz 21.95, New-York 4.19.

LONDON: Beograd 312, Berlio 18.895, Pariz 86.05, Rim 103.50, Curib 23.41, New-York 450.25, Dunaj 319.000, Praga 150.87.

NEW-YORK: Beograd 146, Rim 424.50, Pariz 523, Curib 19.24, Dunaj 0.1416, Praga 298.25, London 449.75, Budimpešta 0.1813.

Naši kraji in ljudje

Požar v splitski poštni zgradbi

V torek okoli polnoči so se nad Splitom zbrali gosti oblaki, iz katerih je lila na zemljo gost dež. Vmes je bliskalo in grmelno. Okoli trideset na 1. poplnoči so čuli ljudje izredno močan tresk nekje sredi mesta. Strela je udarila v strelovod na krovu poštne poslopja. Strelovod je imel okoli sebe napeljene žice v obliki četverokota. Aparat pa je bil že star in v popolnoma derutnem stanju.

Ko je strela udarila v strelovod je aparat odpovedal. Efekt je bil takšen, kakor da strelovoda sploh ni na strehi. Strela je čisto gladko ušla v podstrešje, kjer je stala lesena omara z žicami telefonskih aparatov. Les se je hipoma vžgal in ogenj se je takoj razširil na gredce. V par trenutkih je bila cela streha v plamenu.

Ta čas je imel dežurno službo v pritličju poslopja uradnik Domic. Ker se je baš tedaj primajal poštni voz, je stopil na ulico ter se ozrl kvišku. Nehote je pogledal tudi proti strehi poštne zgradbe in videl, da je krov v plamenu. Planil je v sobo in naznanil dogodek nememu ravnatelju ter sklical zunj službujučo osebje. Lahko si mislimo, da so si vsi zavijali rokave ter začeli ositi vodo na podstrešje, da se požar pogasi ali vsaj omeji. Medtem so bili o požaru obveščeni tudi ognjegasci.

Pod streho splitske pošte se nahaja tretje nadstropje zgradbe, v kateri je telefonska in telegrafna centrala. Pri telefonu je tedaj imela službo neka gospodična, pri brzojavu pa neki vojak. Oba sta bila opazila pri svojih aparatih nepravilno funkcioniranje, toda nista mogla zapopasti, v čem tiči napaka. Telefonske številke so popadale in vanci so jeli zvoniti kakor za stavo. Šele ko je prišel k njima uradnik iz pritličja ter jima povedal, da streha gori, sta razumela vzrok motnje pri aparatih.

Prišli so ognjegasci, ki so začeli z veliko požrtvovalnostjo gasiti ogenj in rešavati aparate s tretjega nadstropja. Trebalo je prenesti ves telegrafski aparat in malone celo telefonsko centralo. Požar je trajal do 4. ure zjutraj. Šele tedaj se je nesebičnim gasilcem in splitskim meščanom posrečilo omejiti nesrečo, ki bi kmalu postala usodna za celo pušno poslopje in njegovo okolico.

K sreči je ostal spodnji del poslopja nepoškodovan. V spodnje uradne prostore je vdrla samo nekoliko vode, s katero so gasilci polivali streho.

Na lice mesta došla komisija je začela ocenjevati škodo, nastalo vsled ognja. Ugotovila je, da je telefonski oddelček popolnoma uničen. Telefonske zveze za mesto Split so pretrgane za daljši čas. Mogoče jih bo vzpostaviti komaj tekom dveh mesecev. K sreči je ostala ohranjena vsaj interurbanska zveza, brez katere bi bili splošni voliki reveži.

Skupna škoda vsled požara znaša okoli pol milijona Din. Zgradba kot taka je pretrpela na materialu za 150.000 Din, telefonski oddelček pa 300.000 Din škode. Poslopje in državni predmeti v njem niso bili zavarovani. Zato je požar toliko neprijetnejši in bo imel za splitsko mesto neugodne posledice.

Roparski umor na Vojskem pri Podsredi

O strašnem roparskem umoru pri Podsredi, o katerem smo na kratko poročali že v sredo, smo prejeli še sledeče podrobnosti:

Na Vojskem št. 44 (občina Gorjane pri Podsredi) na Stajerskem je živel 66letna vdova Ana Klakočar popolnoma sama v svoji hiši. Obdelovala je skrbno in marljivo svoje majhno zemljišče, da ji je donajalo več živeža, nego ga je potrebovala sama. Redila je pohleвно kravico, tri mastne pujske in lepo številno

šarenih kokoši. Tudi vinogradič je bil pri hiši. Včasih so prihajali k njej sorodniki, najpogosteje pa jo je posečal 25-letni hlapec Jaka Podlessek iz Zagreba, kateremu je bila krstna botra. Klakočarjeva ga je imela jako rada in zato si je Podlessek, kadar se je zopet vrnil v Zagreb, vselej nabasal nahrbtnik z vsem, kar je premogla hiša njegove krstne botre.

V četrtek dne 16. t. m. je bil zopet pri njej. Tudi vinski hramer sta šla, da sta poskusila letošnjega, pravkar odvrlega. Kaj se je godilo potem v kleti, je znano že v tačnost. Nihče ni videl, kdaj je Podlessek zapustil dom Klakočarjeve. V soboto dne 18. oktobra dopoldne je sosedu Brunočeva zaslišala mukati Klakočarjevo kravico in kruliti svinje, kakor dosedaj še nikoli. Ker ji je bilo znano, da je bila Klakočarjeva zelo skrbna gospodinja, se ji je zdelo to čudno in šla je pogledat. In res je našla hlev zaprt, v hiši vse v velikem neredu, gošpodinje nikjer. Pričela je takoj slutiti da se je morda zgodil zločin in ni se prevarala. V kleti je stal kup pese in kos renja. Grozen prizor! Izpod kupa sta močili dve človeški nogi s čevlji in pa leva roka. Tik zraven pa je ležal 30 kg težak kamen. Jasnó je bilo, da je bil izvršen roparski umor. Sodna obdukcija iz Kozjega je ugotovila, da je bila Klakočarjeva ubita s kamnom. Morilec ji je zdrobil levo stran glave.

Orožniki so se spravili takoj z vso energijo na delo. Ze v petek je neki sumljiv človek v Brezicah prodajal rjube, slanino, svinjsko meso itd. Ljudje so moža ovadili žandarmeriji, nakar je sledila v pondeljek aretacija. Sumljivi človek ni bil nihče drugi kakor hlapec Franc Podlessek iz Zagreba, ki mu je bila umorjenka krstna botra in se je usodnega dne mudil z njo v kleti. Polakomnil se je premočenja svoje dobrosrčne botre in jo zavratno umoril ter oropal. Pri zaslišanju je po kratkem obojavljanju priznal svoj strahoviti zločin ter izjavil, da je imel pri zločinskem dejanju še dva pomagača ter navedel tudi imena. Sicer pa bi bil tudi vsak izgovor brez uspeha. O priklji aretacije so našli namoč pri njem dva lonca masti, špeh, platno, svilene robce itd., vse last umorjene njegove botre.

Podlessek je bil takoj po zaslišanju na orožniški postaji v Brezicah izročen sodišču in je upati, da ne uide zaslužen kazni.

Nameravana goljufija z vojnim plenom

V Beogradu so prišli na sled veliki goljufiji, ki bi se bila kmalu posrečila na škodo države. Šlo je za to da bi država prodala 88 vagonov bodoče žice, katero so nabrali v Južni Srbiji za 176 tisoč Din mesto za tri in pol milijona dinarjev.

Ozadje nameravane goljufije je sledeče: Septembra meseca lanskega leta je ministrski svet dovolil vsem onim, ki so nabirali preostali vojni plen, da smejo kupiti nabrani material po ceni, katero določi država. Brž se je spravil na delo invalidni kapetan Gjuro Gjurovič, ki se je že prej bavil s takimi kupčijami ter prišel radi nepoštenih manipulacij v navskrižje z državnimi oblastmi. Možno pa ni mogel potrebne denarne svote, katero je bilo treba takoj izplačati. Zato se je pogodil z bančnim ravnateljem Raškovićem ter mu odstopil blago pod gotovimi pogoji. Rašković je prosil ministrstvo, naj stvar hitro reši ter je ponujal za blago 176 tisoč Din.

V Beogradu se je merodajnim činiteljem zdelo sumljivo, da kupec tako urgira rešitev kupčije. Pristojni urad se je informiral, kaj in kako stoji zadeva, in je doznal prav zanimive stvari: Invalidni kapetan Gjurovič je služil kupčevalcem samo za pretezo, ravnatelj Rašković istotako. Žico so hoteli spraviti v denar kmetje sami. Računa pa niso mogli po-

ravnati dokler niso imeli v rokah pismenega dovoljenja ministrstva, da je blago prodano. Stvar pa so hoteli pospešiti na ta način, da so vsak dan pošiljali na intervencijo v prestolico posebne delegate, ki so skušali podkupiti nekatere uradnike z visokimi svotami samo, da jim izposlujejo prodajo. Toda možje so bili previdni: mesto da bi pristali na podkupnino so poslali na lice mesta zaupne uradnike, ki so se uverili, za kaj pravzaprav gre.

Izkazalo se je, da je nabrana žica v resnici vredna tri in pol milijona dinarjev. Nabiralci materiala so že sklenili pogodbe glede nadaljne prodaje. Zato se jim je tako mudilo s kupčijo v Beogradu. Ministrstvo je seveda takoj čim je doznalo za pravo stanje zadeve, kupčijo ustavilo in uvedlo preiskavo. Aretiranih je bilo poleg obtoženih kmetov tudi večje število nepoštenih uradnikov, ki so delali na to, da bi kupčijo pospešili. Država pa je zopet pridobila nekaj koristnih milijonov, katere bi ji bili kmalu odjedli premeteni sleparji.

Nedeljska tragedija

Brezuspešnost dosežanje preiskave.

Ljubljana, 23. oktobra. Zanimanje prebivalstva v Ljubljani, kakor tudi na deželi, za razvoj preiskave o umoru trgovca Ferdinanda Pipana vedno bolj narašča, na drugi strani pa se polajša ljudstva tudi že nervoznost. Vedno bolj se namreč pojavlja mnenje, da je pravi zločinec že odnesel pete in da bo ostal ta izredno zagonetni in zapleteni slučaj nerazrešen. Razburjeni duhovi širijo najrazličnejše vesti. Vse pa so samo neutemeljene kombinacije in fantazije.

Kakor smo omenili že včeraj, so bili aretirani tudi trije bratje, ki so bili sočasno v tesnih trgovskih stikih z umorjencem. Osumljeni so bili iz oddaljenih razlogov ali indicov, ne morda radi konkretnih činov. Vsi trije so pri zaslišanju dokazali svoj alibi. Dva sta se nahajala usodnega večera v Trstu, tretji pa je bil na dan umora na Rakeku. Kljub temu so bili pridržani do popolne razjasnitve in odstranitve vsakršnega suma v preiskovalnem zaporu, v katerem se še vedno nahaja tudi g. E. M. Varnostna oblast prima vsakega sumljivega človeka, o katerem domneva, da bi mogel biti kakor koli v zvezi z usodnim dejanjem.

Morilec je imel pri begu izredno srečo. Ušel je zaenkrat zasledovanju in najbrže pobegnil v Italijo. Tekom današnjega dneva so bili zaslišani številni železničarji, ker se je doznalo, da je bil v pondeljek v tržaškem utranjem vlaku neki tujec, čigar popis popolnoma odgovarja vnanosti zločince, kakor ga opisuje soproga umorjenega Pipana. Še vedno prevladuje mnenje, da je bil izvršen zločin iz gmotnih motivov, čeprav ni doslej znan nikakr važnejši podatek, ki bi omogočil razrešitev težke zagonetke.

Dviganje potopljenih avstr. vojnih ladij

Leta 1919. je bila v Kotorskem zalivu potopljena velika križarka blvskega avstro-ogrškega vojnega brodograjskega podjetja, ki je imela 4000 ton teže. Kraj, kjer je bila ladja potopljena, ni bil točno znan, dokler ni beograjska tvrdka Pavlovič & Mihajlovič sklenila z državo pogodbo za dvigovanje vseh med vojno in po vojni potopljenih ladij v Kotorskem zalivu. Težavni projekt je bil izvršen s sodelovanjem naših najspodobnejših inženjerjev in pomorščakov.

Najnprej so se pričele priprave za dvigovanje »Franz Josefa«, ki se je nahajal v globčini 45 metrov. Po enoletnih silnih naporih, ki so zahtevali tudi velike denarne žrtve, se pričakuje sedaj srečen rezultat. Na eni strani križarke je postavljen plavajoči dok, na drugi strani pa ladja »Petka«, ki

je bila nalašč predelana v to svrhu v Franciji. Dalmatinski potapljači so zaprli na križarki vse odprtine, da omogočijo vsaj delno napolnitev ladje z zrakom s pomočjo komiresorja, s katerim razpolaga »Petka«. Nato so potegnili pod ladjo okoli 40 žičnih vrvi, ki so pritrjene na gornji del doka, tako da dok, čim se dviga iz vode, potegne s seboj tudi potopljeno ladjo.

Po ponovnih takih poizkusih se je posrečilo dvigniti ladjo za približno 20 metrov. V tej razmeroma majhni globčini se je potapljačem posrečilo, da popolnoma zapro tudi največje odprtine na ladji in omogočijo nadaljevanje dela s še večjim uspehom. Morda že v treh dneh bo križarka »Franz Josef« že definitivno potegnjena iz vode. Njena vrednost se cení po mnenju strokovnjakov na 30 milijonov dinarjev. Ladja je namreč zelo malo poškodovana. Čim se izvrši ta nosel, se prične še priprave za dvigovanje ostalih ladij, ki so potopljene v Kotorskem zalivu.

Dopisi

MEDVODE. Sokolsko društvo v Medvodah uprizori v soboto dne 25. t. m. ob 8. uri zvečer in v nedeljo dne 26. t. m. ob 4. uri popoldne dramo v petih dejanjih »Lepa Vida«.

BLED. Krajevna organizacija JDS sklicuje za danes dne 24. t. m. ob 8. uri zvečer pri Zrimcu sestanek volilcev. Dnevni red: Poročilo o delu dosedanjega občinskega sveta in odgovor o bližajočih se volitvah. — Odbor.

NOVO MESTO. S šolskim letom 1924.—25. je prišlo na našo gimnazijo več »pedagogov«, ki so koj prve ure izjavili, da bodo naglani dve tretjini dijaštva krave past. Za danes vprašamo samo g. profesorja Ambrožiča, zakaj se med njegovimi urami čuje v sosednjo učno sobo jok? Ali je to pedagoško, da je dal v šestem razredu za eno lekcijo 56 strani nove učne snovi iz zgodovine? Prosimo g. ravnatelja, da še pred konferenco, ki se vrši 28. t. m. nadzira pouk tega modernega pedagoga in razsodi, kaj je vzrok, da ima večina dijakov nezadostne rede. Pomnite, da starši ne krademo denarja! — Starši.

TRZIC. Meščanska šola proslavi, kakor vsako leto dan 29. oktobra kot šestletnico osvoboditve izpod nemškega jarma z nabiranjem prostovoljnih prispevkov za nabavo knjig revnim učencem in za podporo šolarski kuhinji, ki daje dnevno po 25 kosil in 8 večerij za malenkostne cene revnim in oddaljenim učencem. Tržiški sodni okraj zna ceniti me-

ščansko šolo in pričakujemo zato popolnoma odziva. Mladina bo pobirala z nabiralnimi polami. Sprejme se hvaležno vsak dar.

JESENICE. Tu se snuje klub esperantistov. Za poudarjanje esperantskega jezika se je ponudil predsednik kluba esperantistov v Ljubljani. Namera sicer še ni prodrla v široko javnost, vendar se kaže že sedaj za pouk tega jezika veliko zanimanje. Zeleti bi bilo, da bi imel pokret dober uspeh.

VRHNIKA. V soboto zvečer se je dogodil na Vrhniki slučaj, ki jasno karakterizira sadove klerikalne hujskarije. Člani tukajšnjega Sokolskega društva, ki so imeli v svoji dvorani glavno vajo za nedeljsko prireditev, so se po končani vaji vračali na svoje domove. Pred sedlarjem Jerebom pa nenkrat navalil z odprtim nožem v roki na dvojico članov Sokola znani pretepač in voditelj onih fantov, ki so postavljali mlaje za evharistični shod, Jožef Jereb, vulgo Bančarjev in br. Lenarčiča, ki se položaja niti zavedal ni, močno porcel po roki, tako, da je moral iskati zdravniške pomoči. Radovedni smo, kako hinavsko bo »Slovenec« po svoji stari navadi zvrnil krivdo na druge.

TREBOVLJE. V nedeljo ob 8. uri zvečer se vrši v dvorani g. A. Forte koncert na katerem sodeluje klavirski virtuos g. Ciril Ličar ter pevsko društvo »Zvon« pod vodstvom pevovodje g. O. Molla.

KRŠKO. Kulturno-prosvetni odsek Sokolskega društva v Krškem priredi v nedeljo dne 26. t. m. ob 4. uri popoldne v Sokolskem domu v proslavo 25-letnice smrti največjega pesnika slovenske moderne — Dragotina Ketteja — recitacijski večer s spominskim govorom akademika g. Zuna. Kettejeve pesmi in sonete pa recitira g. Markič, oba člana šentjakobskega literarnega krožka v Ljubljani. Posetite prireditev polnoštevilno.

BREZICE. Šentjakobski literarni krožek priredi v soboto dne 25. t. m. ob 8. uri zvečer v Narodnem domu recitacijski večer s spominskim govorom. Da dostojno proslavimo 25-letnico enega naših največjih pesnikov — Dragotina Ketteja — ter da se oddolžimo manom nesmrtnega poeta, vabimo občinstvo, da poseti prireditev v kar največjem številu.

Vsem,

1885-9
ki hoče o dobro kavo piti, priporočamo izvrstno našo pravo domačo Ko'nsko cikorijo.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Petek, 24.: »Moč teme«. D.
Sobota, 25.: »Firma P. B. P.«

Ljubljanska opera.

Petek, 24.: »Netopir«. C.
Sobota, 25.: »Carjeva nevesta«. E.

Šentjakobski oder v Ljubljani

Sobota, 25.: »Maks v škripcih«.
Nedelja, 24.: »Maks v škripcih«.

Celjsko gledališče.

Petek, 24.: »Narodni poslanec«. Abon. Učestvujejo člani mariborskega narodnega gledališča.

Fr. Ks. Meško:

Pri Hrastovih

Drama v treh dejanjih.

Pred leti je bila ta poslednja Meškova kmetiška drama natisnjena v »Dem in Svetu« in sinoči so jo z nekoliko drugacijim, efektnijim zaključkom za avtorjev jubilej uprizorili priuč. Njeno dejanje je mračno in strašno. Veleposestnik in vinotržen Hrast je pijanec, pravilovec, krivovisečnik, večkrat pre-

šestnik in ubijač lastne žene V hiši vlada peklo. Vsi trije otroci besno sovražijo očeta, hči bi ga rada ubila, svakinja ga preklinja in hujša vse proti Hrastu. Pravkar je dekla Francka, ki jo je Hrast posilil, ostavila hišo. V hiši pa živi Tilika, nezakonska hči rajne hčere svakinje Mice. To ničerno in lahkonžno Tiliko ljubita Hrastova sina Loize in Tone. Loize je zaprt, izgubljen študent, Tone je kmet. Hrast pa hči Tonea, da vzame Strečvo Tončko, ker se upa z njeno doto rešiti poloma Hrast je namreč popočen alkoholizem. A Tone ne mara Tončke in ne obuje z njo kot ženo. Zato se stari Streč, vdovec, oženi vnovič in Hrast se za doto ohuje. Malčeva Francka poroči, a Hrast prispeže njenemu očetu na križ, da ni oče njegovega otroka. Zato Bog seveda kaznuje Hrasta: sin Loize zasnuhi Tiliko, a stara Mica, njena babica, ji pove, da sta ji Loize in Tone brata. Tilika se zgardi z vzklikom: »Jaz pa bom mati in oče je — Tonča! Hrast zapodi Tiliko iz nise, ona pa zbeži med nevihto in trskanjem v narasli potok ter utone. Tudi Hrastova hči Anica, ki je bila priča, ko je oče mater pobijal, blazni in bržčas umre. Po vseh teh strahotah omaga končno tudi Hrast: sin Loize mu zakliče v lice:

»Tilika! Tvoja smrt naj pride na tvojo dušo! In stari grešnik zadene kap. Zastor pade.

Dejanja je torej za tri dejanja toliko, da poka drama v vseh živih. Petrovič Ante je imenoval Meška v svoji študiji »individualnega pesništva«, ki slika same črne in tužne dogodke v svoji epiki.

»Toda ni vse tako jedno v tem življenju in tudi kmet pozna srečo in celo občut. Nepristano iznašanje kmetiških holetst in nevolj, brez odličja in brez izjeme, utuja, dasi izvira morda iz plemenitega, plemenitega humanizma. To nepristano trpljenje čestitih duš napolnjuje človeka s trpkostjo in nehoti tičijo na usta blasfemija proti Previdnosti. Ne rečem, da ni teh holetst v kmetiškem življenju, vseh teh slučajev, ki jih Meško pripoveduje. Vse to obstoja v življenju, se dogaja, in ne redko; a to življenje ima tudi svojih vedrih strani in veselih, smeha bogatih dogodkov: takih išče pri Mešku zaman... Tak pesimizem ima navadno izvor v lastnem trpljenju, nemiru in nezadovoljstvu v življenju in tak človek potem gleda vse skozi prizmo svoje duše.

Tako Petrovič. Vse to velja za to dramo. Prav pravi opraviljka Zefa: »Vsi so enaki, ti Hrasti, stari in mladi: divjaki, živili!«

Igrala se je prav dobro. Zverino starca Hrasta je predstavljal A. Levart

močno, efektno in dosledno. Živo je spominjal na Verovška. Zanimiv tip je postal g. Rogoz z dekadentnim Lojem; krepak fant je bil Tone g. Gregorina; vse je storila ga. Šaričeva za boho Anica, a uloga je zarisana; prav vrta Tilika je bila ga. Juvanova, izvrsten tip je ustvaril s Strečem g. Cesar, priznajte gre g. Kralju za Malca v najbolj opasni sceni in ga. Balatkova je pomagala Francki do največ možnega učinka. Gdč. Marija Vera je igrala Tončko z umetniškim čutom, dasi ji kmetice ne leže. Prav ustrežljiv je bil končno Tine g. Jana, dasi prevelik. Posebno pohvalo zasluži še gdč. Rakarjeva za krepčujočo in opraviljko Zefa. Le grom in blisk sta bila nedostatna ter sta čisto samo motila; zadoščal bi zunaj hud piš in naliv, ako stroj ne deluje več.

Predstava je bila v celoti torej prav skrbno pripravljena. Zal, da še zmerom nimamo prave boljše kmetiške hiše. Po 1. dej. je občinstvo pozvalo avtorja na oder, kjer mu je g. dramaturg O. Zupančič v imenu uprave iskreno čestital. Občinstvo je g. Mešku prirečalo po vseh dejanjih prisrčne ovacije. Za svoje bogato literarno delovanje, za vse trpljenje kot svečenik in domoljub jih je pošteno zaslužil.

Proslava pisatelja Sienkiewicza v Beogradu. Povodom prenosa zemeljskih ostankov pisatelja Sienkiewicza iz Švice

na Poljsko se bo vršila v Beogradu velika Sienkiewiczeva proslava, katere se udeležijo beograjska univerza, Narodno gledališče in umetniški oddelek prosvetnega ministrstva. Odbor za proslavo tvorijo: Branislav Nušić, Milan Grol, Staša Binicki, Laza Knježević, Vladimir Janković, Velika Petrovič, Ivo Andrić in S. Gavrilović. Proslava začne z mašo za dušnico v beograjski katoliški cerkvi. Nato bo na univerzi svečana seja pod predsedstvom gospoda Radovana Rošulica. O Sienkiewiczu in njegovem delu bodo predavali profesorji: gg. Košutić, Knježević, Vitezić in Ožonić. Zvečer bo v Narodnem gledališču poljski koncertni in umetniški večer z recitacijami in glasbenimi produkcijami.

Nušićeva proslava v Beogradu. Stavljen je nastanjen program za Nušićevo proslavo, ki bo v Beogradu v četrtek 6. novembra. Dopoldne ob 10. se bo vršila na vseučilišču slavnostna akademija, katero otvori pevsko društvo »Stanković«. Nato bo slavljenju čestital predsednik Srbske Akademije, prof. dr. Cvijić. Sledili bodo govori zastopnikov vseh kulturnih, humanitarnih in rodoljubnih društev in korporacij ter por. pesmi, katere zapoje mešan zbor »Stanković«. Popoldne ob pol treh bo v Narodnem gledališču predstava, katero priredi gledališki naraščaj. Igrala se bo komedija »Naraden človek«, v kateri nastopijo gojenci dramske šole pod vodstvom režisera Momčila Miloske.

Danes velikanski cirkuški film

Med plamenom in zvermi

Kino Ljubljanski dvor

Predstave ob pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

Domače vesti

* **Klerikalni minister in železniški delci.** Iz Beograda nam poročajo, da je minister za promet Sušnik izdal v pravilniku za vozne ugodnosti naredbo, po kateri dovoljuje nastavljenemu osebju režijske cene, ki znašajo 5 ods. normalnih cen, nasprotno pa je delavcem odvzel dosežanje režijske cene ter jim milostno dovolil plačevanje 25 ods. normalnih cen. Vozno olajšavo. Organizacije delavcev so zlele energičen protest proti temu drakoničnemu postopanju klerikalnega ministra. Tudi iz drugih mest prihajajo pri- tožbe.

* **Riko Mally.** V Trzinu je umrl včeraj, zadet od kapi, starešina trziških Slovencev, g. Riko Mally, tovarnar in davčni kontrolor v pok. Kot davčni uradnik je služboval v številnih krajih širom Slovenije, med drugim v Crnomlju, Mokronogu, Logatcu, Kamniku in Ljubljani. Povsod se je živahno udeleževal društvenega in družabnega življenja. V Ljubljani je spadal med najboljše baritoniste «Glasbene Maticice». Tudi kot 60 letnik je še vedno nastopal pri koncertih Slov. bral. društva v Trzinu, čigar predsednik je bil celo desetletje. Po svoji upokojitvi se je vrnil v Trzin in prevzel usnjarno ter posestvo svojega očeta. Pokojnik je stal vedno v prvi vrsti nacionalnih borcev proti trziški Nemcem. Slov. bral. društvo ga je izvolilo na zadnjem običnem zboru za častnega predsednika. Za njim žalujejo soproga in tri hčerke ter številni prijatelji. Bodi mu lahka domača zemlja, ki jo je tako ljubil, žalujem pa naše iskreno so- žalje!

* **Važno za vojaške obveznike.** V številki 94. «Uradnega lista» ljubljanske in mariborske oblasti je objavljena uredba o oprostitvi vojaških obveznikov od po- ziva na vojaško službo v miru in ob vojni, ua kar opozarjamo zainteresirane.

* **Dr. Ljudevit Pivko.** Naši dobrovoljci v Italiji. Izšla je nova knjiga o dobrovoljcih, v hrvaškem jeziku. Klub dobrovolj- cev v Mariboru jo je izdal. Uvodni članek «Naš dobrovoljaški pokret» slika v preciznem pregledu dobrovoljstvo v Srbiji v prejšnjih vojnah in v svetovni vojni in navaja poudarjene četrtniške in dobrovoljske odredbe. Nato sledi slika o mobilizaciji dobrovoljcev v Rusiji in o podjetljivosti dobrovoljske divizije v Dobruži 1916. in na Solunu. — Koncem knjige, ki bi jo v ce- loti smeli nazvati 2. izdajo znane bro- šure «Proti Avstriji», je objavljen imenik vseh oficirjev, podoficirjev in redov Pivkovega bataljona. Knjiga je opremljena s 7 slikami in 2 kartama in se dobiva pri klubu dobrovoljcev v Mariboru in v knji- garnah po 8 Din. Zdi se, da je v prvi vrsti namenjena Pivkovim dobrovoljem samim, ki jim je hotel komandant dati dro- ben spomin na vojna leta in borbo za na- rodno osvoboditev.

* **Letni sejem v Kranju.** Mestno žu- panstvo v Kranju naznanja, da je sejem, ki bi se moral vršiti 8. novembra, prelo- žen na ponedeljek, dne 10. novembra 1924.

* **Spominska plošča padlim vojakom.** V Dolu pri Ljubljani bodo prihodnje ne- deljo ob pol desetih dopoldne svečano odkrili spominsko ploščo v svetovni vojni padlim župljanom.

* **Vlom v okrajno sodišče v Pakracu.** V noči od torka na sredo je bil v Pakracu izvršen senzacionalen vlom v poslopje tamkajšnjega okrajnega sodišča. Vlomilci so vzeli ključke iz stanovanja podvornika ter polem odprli uradne prostore. Raz-

metali so vse uradne spise, pobrali pu- ške in samokrese ter končno odprli tudi sodne zapore, v katerih je mnogo re- varnih tipov. Zanimivo je, da nikdo ni- med ujetnikov ni hotel pobegniti iz za- pora.

* **Za razvoj naše aviatike.** Iz Beograda nam javljajo, da je 36 beograjskih dru- štev stopilo v stik s tamkajšnjim aéro- klubom. V zvezi s tem klubom namerava- jo dne 2. novembra sklicati velik shod beograjskega mešanstva v svrhu, da se najdejo pota in sredstva za sprehod in dvig naše aviatike. Pri tej priliki se bo- bo vršila tudi zanimiva predavanja in projekcije.

* **Zračni promet z Moskvo.** Kakor jav- ljajo iz Beograda, je posebna komisija družbe Franco-Romaine odpotovala te dni v Moskvo, da s sovjetsko vlado uredi zračni promet z Rusijo. Ako bodo poga- janja uspela, se z novim letom odpro zračni promet na liniji Pariz-Varšava-Moskva.

* **Sarajevo brez luči.** Sarajevo je že od prošle sobote brez razsvetljave, ker je plinarna ustavila promet. Angleški pre- mog, ki ga izkrevajo v pristanišču Gruž pri Dubrovniku, ni pravočasno prispel, dočim domači premog za plinarno ni po- rabljiv. Casopise stavijo sedaj na roko in imajo sarajevski listi zato vsak dan za- mudo.

* **Namesto k poroki — v smrt.** Ameri- škí slovenski list poročajo o tragičnem dogodku, ki se je pripetil v Jolietu v Zedinjenih državah. Dne 5. oktobra bi se imela vršiti poroka našega rojaka Josipa Korevca s 17 letno Marijo Muren. Dva dni pred poroko je dvignil v banki svoje prihranke v znesku 880 dolarjev za nakup potrebnega pohištva. Ko je prišel k ne- vesti, je opazil, da je izgubil denar. Ker ga ni našel, je v obupu skočil v kanal in utonil.

* **Silna nevihta v Splitu.** V sredo po- noči je razsajala v Splitu strašna nevihta. Strela je udarila v poštno poslopje, uničila telefonsko centralo in raztrgala mestno telefonsko omrežje. Tudi brojari je bil deloma porušen. V podstrešju po- slopija je nastal požar, ki pa so ga gasili s pomočjo vojaštva k sreči kmalu lokalizirali. Interurbanski in lokalni telefonski promet bo najmanj dva meseca nemogoč. Škoda znaša nad 300.000 Din. Poštno ravateljstvo je zaprosilo od poštnega ministrstva za popravilo stavbe in telefonske centrale nujne kredite.

* **Požar na vagonu.** Na postaji Videm- Krško je začelo goreti na vagonu nalože- no seno. Požar so zaneli najbrže iskre, ki so bruhale iz stroja vlaka, vozečega v postajo. Večina sena je zgorela.

* **Okraden železniški bufet.** Delavec Ivan Simončič je vlomil v železniški bu- fet v Brežicah ter odnesel raznega blaga, sardin, likerjev in cigaret v vrednosti 4000 dinarjev. Izginil je brez sledu.

* **Nevaren pišték pobegnil čez mejo.** — Bivši šef poštnega urada v Šabcu, Va- koslav Jovičič je bil nedavno premeščen v Subotico. Te dni pa se je dogotalo, da je Jovičič v Šabcu poneveril denar, ki ga je dobil od Narodne banke, v katerem je bilo 260.000 Din. Ko je policija v Subotici pre- jela nalog, naj poštarja takoj aretirajo, je ta že pobegnil preko meje na Madžarsko.

* **Železniške tatvine.** 16. t. m. ponoči je bila na progi Zapršič-Krško iz tovornega vlaka ukradena 100 kg težka vreča kri- stalnega sladkorja. Naslednjega dne zve-

čer je bilo pri osebnem vlaku 728 med Zidanim mostom in Mariborom vlomljeno v prilajni voz ter ukraden usnjat kov- čeg in eno kolo. — V Celju je bilo na kolodvoru vlomljeno v voz 0106 ter ukra- dena bala platna, par dni kasneje pa dve bali manufakturnega blaga. Eno no našli pod nekim vagonom, drugo pa je t t od- nesel. — Dne 21. t. m. je bilo ukradenih v Sevnici g. Jurglu iz Loke 18.000 Din, katere je skupil za vole. Tatvina se je izvršila malo pred Jurglovim vstopom v večerni vlak.

* **Vlom pri Brežicah.** V noči od 18. na 19. t. m. so prišli okoli 10. ure zvečer k posestniku Staniču na Vrheh, ko so domači trdno spali, tatovi. Iztrgali so za- mrežno okno z obodom vred iz stene, ter vdrlj skozi odprtino v sobo, kjer navad- no nihče ne spi. Pobrali so vse, kar jim je prišlo po njihove dolge prste. Domači- nom ni ostalo drugega, kakor nekaj vsak- danje obleke. Ukradeno blago so naložili na voz, ki so ga imeli s seboj. Sodj se, da jih je bilo nad deset, kar je po čal neki čevljar, ki je prišel mimo po cest. Tudi od njega so zahtevali denar. Ker pa jim je mogel izročiti le 100 Din, so ga pošteno pretepli in mu zadali tuči par ran z nožem v hrbet. Padel je tudi s se- samokresa, a je šla krogla k sreči samo skozi obleko. Tatov dosedaj še niso iz- sledili in so šli najbrže preko Sotle za Hrvaško. Skoro gotovo pa je bil med njimi tudi kak domačin kateremu je bilo vse znano.

* **Vlom na Leseah.** V noči od torka na sredo, dne 15. t. m. je bilo vlomljeno v gostilniške prostore g. Rudolfa Medvena na Leseah. Tat je odnesel nad 3000 Din vrednosti. Občinstvo se sviri prede naku- pom srebrnih žličic za kavo s monogra- mom «J. L.», električnega gladilnika in električnega samovara. Kdor bi izsledil prodajalca, dobi od lastnika lepo nagrado.

* **Obkoljena bolgarska tolpa.** Eden naj- nevarnejših bolgarskih četašev, čvojevoda Kaljo, ki je s svojo tolpo nedavno vdrl v pilepsko okrožje ter dal obesiti šest pastirjev, je izvršil v zadnjih dneh zo- pet celo vrsto grozovitosti. Iz vasi Lozana je odvedel štiri kmetske gospodarje ter sporočil njihovim rodbinam, da jih bo po- bil, ako ne plačajo odkupnine v zlatu. Izsledovalni oddelki so tolpo obkolili. Pričakuje se, da se bo Kaljo udal, ali pa v boju poginil.

Iz Ljubljane

u— **Božičnica za revne otroke.** Dne 1. in 2. novembra in tudi že nekaj dni prej bodo prodajale članice vseh dobrodel- nih društev Ljubljane na večih stojni- cah sveče za grobove. Čisti dobiček je namenjen za božičnico revnih otrok. Ku- pujoče občinstvo opozarjamo na te stoj- nice, ki bodo označene s primernimi na- pisi ter prosimo, da pri nakupovanju vpošteva blagi namen te prireditve. Dne 1. in 2. novembra bodo člani Pomladka Rdečega križa nabirali po mestu daro- ve, ki so tudi namenjeni za božičnico revnih otrok. Naj bi ne bilo nikogar, ki bi odrekel nabiralcem majhen prispevek za revne otroke. Zima je pred durmi, beda med otroci je velika, vsled česar narj pomaga vsak po svoji moči.

u— **Namesto venca pokojnemu g. U. pl. Trnkoczy,** je darovala ga. Ivanka Seunig za Društvo slepih 100 Din.

u— **Ustanovni občni zbor zadruge «Stan in dom».** Včeraj ob 6. uri zvečer se je vršil v posvetovalnici na magistrat- tu ustanovni občni zbor stavbne zadrug- e «Stan in dom». Program in delovni načrt te občekorisne akcije je razvijal g. Anton Kristan. Zadruga bo imela na- logo, da z zadrudnim kapitalom zida pri- merne hišice, v katerih bodo dobili sta- novanje zadrudni člani. Zadrudniki so dolžni vplačati pristopnino in najmanj en delež v znesku 250 Din, ki pa se la- hko plačuje tudi v obrokih po 10 Din te- densko. Občni zbor je odobril pravila, ki jih je sestavil pripravljani odbor. V zadrugo se je vpisalo že okoli sto čla- nov, ki so takoj vplačali pristopnino, ne- kateri pa tudi deleže. Za zadrugo vlada veliko zanimanje in se bo pričelo z gradnjo hiš, ako bo članstvo delovalo agilno, že na spomlad. Na zborovanju je bilo izvoljeno ožje načelstvo zadrug- e, obstoječe iz gg.: Kristana, Kovača, Klemenca, Hladnika, Škerla in Brezarija.

u— **Polaganje cementnih cevi v jarke pri prehodih.** V zadnjem času se je raz- pasla navada, da nekateri barjanski in

drugi posestniki napravljajo prehode na svoja posestva, oziroma zemljišča s po- laganjem cementnih cevi v občestne in druge jarke. Te cevi, ki so do vrha jar- ka zasipljejo, imajo večinoma premajh- no svetlobo, kar povzroča zajezenje jar- kov in zastajanje vode. Vse trebljenje in čiščenje jarkov toliko časa ne bo prav nič koristilo osuševanju ljubljanskega barja, dokler se posestniki, ki so sami najbolj prizadeti, ne bodo uklonili in odstranili na tem terezu vseh cementnih cevi, ki so največja ovira za pravilno od- vajanje vode. Samolastno polaganje cementnih cevi v odvodne jarke, ki jih vzdržuje glavni odbor za obdelovanje Barja in pa tudi v one, za katerih vzdr- ževanje je dolžna skrbeti občina ljub- ljanska, je strogo zabranjeno ter se na- roča vsem prizadetim, da tekem enega meseca odstranijo vse dosedaj položene cementne cevi. Za prehod preko odvod- nih jarkov so dopustni le leseni mostovi, ki ne smejo niti najmanjše izočiti pro- fila dotičnega jarka. Ljubljanski mestni magistrat bo dal po preteku tega časa vse te jarke ogledati in bo posameznike, ki temu pozivu ne bodo ustregli, kaz- noval.

u— **Ustanove za reveže.** Ljubljanski mestni magistrat razpisuje več ustanov za revne novoročenke, ki so hčerke ljubljanskih mešanov. Razpis je na ma- gistratu javno razglašen.

u— **Umrl v Ljubljani.** Včeraj so bili prijavljeni sledeči smrtni slučaji: Vinko Mavrič, knjigovodja, 37 let. — Ana Ker- žič, žena magistrata oficijala, 40 let. — Ivan Janežič, mesarjev sin, 10 mese- cev. — Gabriel Vidmar, rejenc, 6 ted- nov.

u— **Nesreča.** Delavcu Francu Janši, ki je peljal drva, se je v veži hiše št. 3 na Starem trgu na hodniku voz izmuznil in zadel v izločno okno trgovca Frideri- ka Serbca. Pri tem so bile razbite tri šipe, vredne 4000 Din in poškodovano za približno 1530 Din manufakturnega blaga.

u— **Martin Malenškov Martinov večer** priredi špeterspaka ženska C. M. po- družnica dne 9. novembra (nedeljo) ob 7. uri zvečer v steklenem salonu kolo- dvorske restavracije g. Matija Dolničar- ja na Glavnem kolodvoru. Na sporedu je godba, petje, bogat srečolov, licitaci- ja goske itd. Vstop prost. V obilni ude- ležbi vabi — odbor.

u— **Češkoslov. Obec v Ljubljani** na- znanja svojim članom, da se vrši otvo- ritevna predstava lutkovega (marionet- nega) gledališča 26. t. m. v Narodnem domu. Po nagovoru prof. Dr. Buriana o pomenu in ciljih lutkovih gledališč se igra «Začarovani les» (Začarani gozd) od Zd. Schmoranza. Začetek točno ob 16. uri. Vstopnina prostovoljna. Uljudno vabimo tudi jugoslov. javnost. 2244

u— **Ne zamudite!** Ugodna prilika! Modno blago, križasto in črtasto za kri- la in kostume, po bajno nizkih cenah. Vsled opustitve trgovine velika prodaja vsega manufakturnega blaga, sukna itd. po vsakih sprejemljivih cenah pri Jos. Bedrač, Aleksandrova 12. 2222

u— **Železničarji** Danes v petek se vr- ši v Rokodelskem domu ob 20. uri širši sestanek. Spored: Delavski pravilnik in pravilnik o voznih olajšavah. Predvsem naj se sestanka udeleže tudi vsi člani skupnega odbora. 2249

u— **Policijske prijave.** Od srede na četrtek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 2 tatvini, 2 prestopka pijanosti, 16 prestopkov cestnega policijskega re- da, 2 poškodbi tuje lastnine, 2 nezgodi, 2 prestopka nedostojnega vedenja, 1 ne- varna grožnja, 1 goljufija in 1 izgred. — Arretaciji sta se izvršili dve in sicer: 1 radi prepovedane povratka in 1 radi neplačanega užitka.

Iz Maribora

u— **Mladina v kinu in na koncertu.** Včeraj popoldne so mariborske šole vo- dile deco v Grajski kino k podučnemu filmu «Džungla in pragozda», druga šol- ska mladina zopet je imela lep umetni- škí koncert v «Vesni». Pred kratkim je priredil cirkus popoldansko predstavo za šolsko mladino. Iskreno pozdravljamo da se mladina v spremstvu učitelstva vzgaja tudi izven šolskih sob. Podjetja, ki si z obiskom mladine delajo itak ce- leno in najboljše reklamo, pa ne smejo deca obenem izrabljati za svoje blaga- jne. Vstopnina po 4 in 5 Din je zato mno- go previsoka, zlasti v kinu. Sploh pa apeliramo na občino, da sama prireja v svojem mestnem kinu takšne podučne mladinske predstave po režijskih cenah. Tudi sicer bi moral biti mestni kino bolj iniciativen in gibčen. Glejte Ljubljano, kako kinopodjetja konkurirajo v dobro publiki, kdor bo nudil boljše! Za naš mestni kino pa komaj vemo, da ekzisti- ra. Tudi podučni mladinski koncerti bi se lahko morda v njem vršili.

u— **Iz lokalne politike** (Degradacija v NSS). Včerajšnja «Volksstimme» poro- ča, da je moral predsednik NSS v Ma- riboru, g. Konrad Zauder, moralno pri- siljen od somišljenikov, odložiti predse- dniško mesto radi svojega protinarodne-

ga postopanja pri znanih volitvah v go- stilničarski zadrugi, ko so zmagali Nem- ci proti slovenski kandidaturi listi. Vest o odstopu g. Zauderla beleži tudi zad- nja «Straža», pa brez komentarja. Isti g. Zauderl pomaga namreč v g. Džano- vjo klerikalcem držati situacijo v Slov- obrtnem društvu proti narodnim obrtni- kom, katere se pred meseci s pomočjo nemškutarjev izrinili iz društva. Res za- nimivo, kako roka roko umiva.

u— **Decimalna tehtnica za splošno uporabo na magistratu.** Mestni magistrat razglaša: Od sobote dne 25. t. m. dalje je na razpolago na mestnem magistratu (v tržnem nadzorstvu, Rotovški trg št. 6) decimalna tehtnica, na kateri ima gla- som sklepa mestnega občinskega sveta mariborskega z dne 1. avgusta 1924, vsak do pravico tehtati kupljeno blago proti primerni pristojbini. Tehtalo se bo od 7. do 12. ure dopoldne. Pristojbina zna- ša za enkratno tehtanje na mali tehtnici 0,50 Din, na veliki 1 Din, kontrolno teh- tanje je pa brezplačno.

u— **Mariborski drobiž.** Radio «kon- cert Ljudske univerze se bo v soboto dne 25. t. m. ob 20. uri ponovil v veliki kazinski dvorani. — Društvo stanovanj- skih najemnikov bo v kratkem sklicalo shod, na katerem bo predsednik poro- čal o kongresu stanovanjskih najemni- kov, ki se je vršil te dni v Beogradu. — Zgodovinsko društvo v Mariboru ima v nedeljo dne 26. t. m. ob 10. uri dopol- dne v čitalnici študijske knjižnice red- ni občni zbor. Na dnevnem redu je po- ročilo odbora, sprememba pravil in vo- litve novega odbora. Vabljeni so tudi neudi. — V soboto dne 25. t. m. ob 16. uri bo v dvorani hotela Halbwild občni zbor godbenikov v svrhu ustanovitve podružnice Zveze godbenikov za Slo- venijo. Začudenje vzbuja v Mariboru dejstvo, da se vrši to zborovanje v lo- kalu najbolj zagrizenega nemškega na- cionalca, kjer ima svoja zborovanja tudi nemško politično društvo. Protestiramol

— V mariborskih policijskih zaporih je nenadoma umrl neki češki državljani, ki ga je policija pred kratkim aretirala ra- di beračenja. — V tovarni mesnih izdel- kov v Lajteršperku je pred kratkim ne- ki gospod naročil 20 kg klobas in 5 kg mesa. Ko je oskrbnik odšel v pisarno, da spiše račun, je kupec v naglici s svojim avtom odinil proti Avstriji, ne da bi bil plačal klobase. — Mariborska policija je kaznovala 30 kolesarjev in mnogo šoferjev radi prenapete vožnje po mestu.

u— **«Ost und West»** je pangermanisti- čen nemški ilustriran tednik, ki ga izda- jajo «Münchener Neueste Nachrichten» izrecno za inozemstvo v svrhu nemške imperialistične propagande. Slike in tekst so prikriveni čisto v duhu pisave glasi- la «Südmärke» in «Schulvereine». Časo- pis, ki v vsaki številki žali naš narodni čut, v zadnjem času vsiljuje tudi na- rodnim Slovincem. Ob meji in sploh v mariborski oblasti so ga poslali skoro vsakemu slovenskemu inteligentu. Zlasti z inseriranjem po jugosl. listih ga sku- šajo spraviti v naše kraje, da bi krepil odpornost preostalih Nemcev in renega- tov. Upamo, da vsaj naši ljudje kljub «pildkom» ne bodo nasedli, list pa mora izginiti tudi iz naših javnih lokalov. Sploh se pa čudimo, da dovoli oblast import narodno tako nestrupnega lista.

u— **Protekcija nemškutarjskih učite- ljev.** Ker vlada «reda in pravice» ni ime- la dovolj slomškaric, da bi jih postavila na mesta v hribe poganih naprednih učiteljev, je pobrala v to svrhu tudi vse nemškutarice, ki so še ostale v Sloveniji. Na narodno najbolj eksponirano mesto, kakor je n. pr. Krčevina pri Mariboru, je že začetkom leta postavila izrazito nemčurko. Pri zadnjih imenovanjih pa je postavila tudi na deško šolo v Mari- boru nemčurko L., ki ne zna niti sloven- ščine niti nima usposobljenostnega izpi- sa Kljub temu je klerikalcem ljubša ka- kor hčerka narodno zavednih slovenskih državnih uradnikov.

u— **Ogromen obisk v Ljudski univerzi.** V sredo zvečer je priredila agilna Ljud- ska univerza predavanje inž. Tomišča o radio «telefoniji, združeno z radiokon- certom. V veliko kazinsko dvorano so naravnost navale množice. Radio «ve- čer je končal ob 23. uri s popolnim uspehom. Poleg zanimivih izvajanj pre- davatelja je publika poslušala tudi iz- vrstne koncerte iz Rima in iz Breslava v Nemčiji, kjer so h koncu v veselo raz- položene Mariborčanov podali tudi habs- burško himno. Za prihodnji teden jav- lja Ljudska univerza celo serijo aktual- nih predavanj znanih mariborskih zdrav- nikov, ki vzbujajo že sedaj veliko zani- manje. Malo bolj klavirno je pričela v petek z delovanjem konkurentinja, «Kri- ščanska ljudska univerza» na Glavnem trgu. Pred praznimi stenami je predaval dr. Medved o papežu.

Obnodite naročnino!

Lastnik in izdajatelj: Konrad Zauder.
Odgovorni urednik: Fr. Broszov.
Tisk: Deliške tiskarna, d. d. v Ljubljani.

V nedeljo Hašk (Zagreb): Ilirija

Predprodaja:
tvrda J. GOREC.

Iz življenja in sveta

Krvavo maščevanje sredi beogradske ulice

Usodne posledice izsiljevanja denarja.

Bilo je v torek zvečer kmalu po 7. uri. Beograjski trgovec Nalović je pravkar zapustil svojo trgovino, katero ima v Travnjski ulici št. 1. Spravil je svoje ključke v žep ter krenil s počasnim korakom proti domu po Karagiorgjevi ulici. Z njim sta bila žena in mali sinček ter vpokojeni polkovnik Lazar Matijević. Pri takozvanih Velikih stopnicah se je polkovnik ločil od ostalih ter šel svojo pot. Nalović z ženo in otrokom pa je nadaljeval pot proti domu. Ulica je bila prazna, mračna, meglena. Izpod neba je rosilo in razen orožnika, ki je vršil svojo službo korakajoč leno gori in dol, je bilo srečati na ulici le redko kakšnega pasanta.

Ko je Nalovićeva družinica prišla do kavarne «Cokot» se je trgovec ozrl nazaj ter šepnil ženi na uho, da ga zasleduje njegov knjigovodja in tajni družabnik Ljubomir Kovačević. Par trenutkov nato se je tik za Nalovićovo glavo nekaj zasvetilo. Počil je strel in Nalović se je zgrudil na tla s kratkim pretresljivim krikom: «Joj meni, ubit sem!» Prepadena žena se je takoj sklonila k možu, toda v istem trenutku je storilec zbežal. S par koraki ga je doletela, ga prišla z desnico za vrat, nohte leve roke pa mu je zarila v oči. Toda možki se je oprjel na hitro otrsel ter se ji izvil in začel bežati po ulici, ki se je razprostirala pred njim. Gospa pa je klicala: «Držite morilca!» To je čul orožnik, ki se je spustil v dir za pobežnim možem. Pri carinarnici ga je doletel. Kovačević je držal v roki še vedno revolver, s katerim je hotel zbežati nekam naprej.

Ko je žandar izvil storilcu iz roke orožje ter ga s pomočjo nekaterih pasantov zvezal, ga je odpeljal v savamalski policijski kvart, kjer ga je takoj zaslislal komisar Djordjević.

Ko so Kovačeviću preiskali žepa, so našli pri njem najprej zaročno karto, na kateri je stalo: «Zaročena 10. avgusta 1924: Mira M. Petković in Ljuba Kovačević, Zaječar — Beograd.» Poleg karte je ležalo pismo, naslovljeno na zaročenko s sledečim tekstem: «Ko so me obkladal z najpodlejšimi psovskami, si mi pisala tako-le: «Zvesta sem ti bila doslej in tako ostanem. Mira.» Jaz ti sedaj odgovorjam: «Zvest Tebi odhajam v večnost in v večnosti ostajam zvest Tvojemu srcu. Lj. Kovačević.» Poleg pisma je ležal drugi list, naslovljen na uredništvo beogradske «Politike». To pismo se glasi: «Izvršil sem česar ne bi storil nikoli. K dejanju pa sta me prisilila Nalović in njegova žena. Zaročen sem že dva meseca s hčerko ene najboljših in najuglednejših družin v Zaječaru. Nalović in žena sta proti meni spletkarila in lagala v mojo škodo. Zaročenka se mi radi tega sicer ni izneverila, toda Nalović in njegova žena sta prikrajšala mojo srečo kakor tega ne bi storil nihče.» Poleg pisma so našli pri storilcu revolver tipa Browning, kaliber 7.65.

Policijski uradnik je nato zaslislal morilca, ki je razvil sledečo sliko svojega življenja:

«Rodil sem se v Gornji Dobrinji, ki leži v užitem okrožju. Star sem 30 let ter živim že 18 let v Beogradu. L. 1919. sem stopil k Naloviću v službo kot knjigovodja. Gospodar mi je zaupal. Bil sem marljiv in reden. Od novega leta dalje sem bil v trgovini kot tajni družabnik in Nalović mi je obljubil, da postanem pozneje tudi javen kompanjon.

Meseca avgusta sem se zaročil s Miro Petkovičovo iz Zaječara. Ona ima pol milijona dinarjev dote. Čim je Nalović izvedel za to, je takoj pritisnil name ter zahteval od mene, da vložim takoj po

svoji ženitvi 400.000 Din kapitala v njegovo trgovino. V plačilo za to pa mi ni ponudil nikakih protugodnosti. Dolgo sva govorila o tem in naposled je zahteval od mene, da mu dam vsaj polovico zahtevanega zneska. Tudi tega sem se branil.

Ko je videl, da mu je nagovarjanje izpodletelo, me je zatožil sodišču, da sem ga okradel. Zahteval je, da mu vrnem 57.000 Din, katere sem posodil iz njegove blagajne nekemu trgovcu z njegovo vednostjo. Sedaj pa se je delal kakor da sem mu jaz denar poveril. Očital mi je tudi, da živim razkošno in da kupujem dragotnine. Preiskovalnega zapora, ki mi je grozil, sem se rešil samo na ta način, da sem podpisal menico, glasečo se na 100.000 Din, nakar sem se smel svobodno kretati.

Nalović in njegova žena pa sta spletkarila proti meni dalje. Nosila sta mojemu bodočemu tastu na uho izmislišotine ter mu med drugim tudi prišepetavala, da sem se rešil sramotne ječe samo s podpisom visoke menice. Po drugi strani pa mi je sedaj nudil Nalović vse mogoče ugodnosti ter mi prigovarjal, naj samo podpisem pogodbo, da pristopam k njemu kot družabnik z 200.000 Din gotovine. «Če ne storiš tega», je dejal, «bodi prepričan, da je tvoje življenje prečrtano. Sedaj izbiraj: ali hočeš 300.000 Din zase in 200.000 za trgovino ter poleg tega še ženo! Če ne pristajaš na to, pojdeš v ječo!»

Na te pogoje nisem pristal. Bilo me je sram takega družabništva. Vendar sem moral in šele predvčeršnjim ko je prišel neki moj znanec iz Zaječara ter mi povedal, da so dospeli do ušes mojega bodočega tasta čudne vesti o meni, sem se odločil, da se maščujem nad umazanim Nalovićem. Najprej sem začel obupavati in sem se hotel usmrtiti sam. Nocoj pa mi je slučajno prišlo na um, da bi bilo nespametno ugonobiti samega sebe, njega, mojega škodljivca, pa pustiti živga. In tako se mi je v glavi zmedlo, da sem izprožil proti njemu. Nato sem hotel skočiti v Savo. Nadaljevanje veste sami.»

Nalović, kateremu je šla krogla skozi tilnik, je umrl takoj po napadu. Ko je ležal v krvi na ulici, pa so ga spretni tatovi še okradli. Odnegli so mu polno denarnico.

Kovačević se nahaja sedaj v preiskovalnem zaporu in čaka da pride pred sodišče. Seveda govori o njegovem slučaju ves Beograd.

Skandal s tržaško bolniško blagajno

Rimski «Mondo» prinaša senzacionalno poročilo o razmerah pri tržaški bolniški blagajni, katero so pred časom zasedli fašisti ter vzeli vse funkcije v svoje roke.

Zavod je tekom let nabral lepo svoto denarja, katero je porabljal za podpore bolnim članom. Ko so fašisti dobili družstvo v svojo upravo, so prevzeli tudi blagajno. Nastavili so komisarija, ki je izsesaval institucijo dobro leto dni, razume se, proti visoki odškodnini.

Pred par tedni pa se je škandal z blagajno še bolj povečal. Razširile so se vesti, da je uprava bolniške blagajne po znani fašistovski metodi nakazala in dala izplačati vdovi umorjenega fašistovskega poslanca Casalinija iz Rima deset tisoč lir odškodnine. Prefektura, ki bi morala v takih slučajih zlorabe prepovedati, je postavko odobrila.

Zadnje čase je prišlo pri zavodu do nasprotstva med samimi fašisti. Upravni odbor bolniške blagajne, ki je brez predsednika, je namreč odstopil. Direktorji si je izvolil novega predsednika v osebi bolniškega uslužbenca Zuccherija. Večina odbornikov pa se je tej nameri uprla. Nekateri so volili druge, ostali pa so se glasovanja vzdržali. Končno je bil Zuccheri izvoljen s petimi glasovi. Mož je glasoval tudi sam, seveda zase. Radi tega je nastal med fašisti razpor. Nasprotniki so se začeli med seboj pobijati in prišlo je do ostrega prerakanja, v katerem so nekateri grozili, da bodo krivce naznanili strankinemu vodstvu, da jih izključijo iz politične organizacije.

Stvar je končala s tem, da je sedem odbornikov, ki niso soglašali z ostalimi, odstopilo. Odborniki, ki so ostali na svojem mestu, pa so sedaj zagrešili nov spor. Izključili so namreč iz svoje srede nekoga člana, ki jim ni bil všeč in ki je obenem član tržaškega mestnega sveta. Zato je posegel v konflikt župan mesta

Neprekosljivi so le

EXCELLA živalni stroji.
Nedosežni v konstrukciji in materialu. Iredno nizke cene. 1923a

Oglejte si jih pred nakupom!
J. GOREC, Ljubljana
(palača Ljublj. kred. banke).

KADAR-BOŠ-SPET-VANDRAT-SEL
PRIDI-MI-POVEDAT-
DA-TI-SPET-POMAGAL-BOM-
PUNKELČEK-ZAVEZAT-
(PO-NARODNI)

Šolska naloga

— Kot prvo šolsko nalogo po političnih nam je dal profesor: «Jesenski darovi.»

— No in kaj si napisal?

— Omenil sem orehe, maroni, molatohzen porumeneloga drevoja in pa veselo prasketanje gorečih drv na ognjišču, kar pa pravzaprav ni res, ker nikjer nimajo več ognjišč, ampak samo peči. In peči se ne kurijo pred 1. novembrom... A bili so štirje, ki so si izmislili malce prebudo, kot največje jesensko veselje so napisali, se jim zdijo povratek v razred in zopetno snidenje s predragimi profesorji, z ljubimi tovariši in dragim jim študijem. Vsaj tako so napisali.

— In so bili odkritosrečni?

— Kje neki! Storili so to zato, da dobe dober red in da jih profesor pohvali: Evo pridnega učenca! Toda profesor je dejal: Lepe besede, le žal, da niso odkritosrečni. Profesor je govoril ironično: zdi se mi, da tudi njega ne veseli snidenje z njegovim dragim razredom in povratek v šolo.

— Morda ni prav storil, da vam je dal kot prvo nalogo popis jeseni in njenih dobrin. Kajti jesen je ljuba le melanholičnemu srcu. To na se pravi,

da jesen sploh ni vesela, marveč otožna. Vidiš, sin moj, tak-le bi bil začel tvoj popis: Jeseni je nastop starosti leta, prav tako kakor je starost nastop jeseni za človeka. In med žalostmi, ki jih prinaša jesen, ne poznam ničesar otožnejšega kakor povratek v šolo, ki znači smrt svobodi. In tvoji štirje tovariši, ki so se veselili svojega zopetnega ujetništva, bi zaslužili, če so bili odkritosrečni, in to je dobro znamenje zanje, kajti tvoji štirje tovariši bodo v življenju gotovo uspešni. Prepričan sem o njih, sin moj, da se vedno glasno smejejo vsaki šali, ki jo izusti gospod profesor, mar ne?

— Nisem še opazil tega.

— Prepričan sem, da se smejiš. Pozneje, ko bodo stopili v življenje, se bodo vedno znali prilagoditi vsako kratnemu položaju. Če bodo kam povabljeni, bodo dejali: prekrasen večer! (Čeprav so se do smrti dolgočasilji). Kot politiki: Spoštovana in visoko cenjena gospoda! (v resnici pa si bodo mislili: tepci!) Kot trgovci: Neizmerno sem počaščen, gospod N. N. (čeprav so prvič slišali njegovo ime). Vidiš, tako je, sinko moj, in če tvoj predstojnik izusti kako šalo, smeš se tako glasno,

da te bo čul; to je najboljšo sredstvo za karijero.

— O, škoda, papa, da tudi meni ni padlo v glavo in da nisem napisal v svoji nalogi, da mi je najljubše jesensko veselje povratek v šolo.

— Vesel sem, sin moj, da tega nisi napisal.

(Po «P' Oeuvru».)

Sovjetski žurnalist

Pred desetimi leti je v šestem nadstropju v stanovanju žurnalista Rybkina šumel samovar. Žena je kuhala kavo, Rybkin pa je dovrševal trideseto stran «Od našega vojnega dopisnika s fronte».

— Naravnost iz štaba smo v udobnem in ličnem avtomobilu iz tovarne naših plemenitih zaveznikov z usmiljenkami, katerih hrabrost že pozna vsa Rusija, dospeli v območje borbe. Naši hrabri junaki so brez strahu pred peklenskim sovražnim ognjem skakali izza lepo ogrejenih okopov in nas pozdravljali z radostnimi vzkliki. Nemški barbari pa so takoj opazili naš prihod in vsuli na nas, neoborožena ljudje, ognjeno točo dum-dunn krogel in drugih nečlovečnosti. Srca naših junakov v okopih so vzklicela v gnjevu...

Trst, Pitacco. Zadeva je dobila polgoma politično lice in iz nje se obeta razviti škandalna afera, s katero ne bodo fašisti prav nič pridobili na ugledu.

× Z. R. III. na turneji. Ameriški listi poročajo, da bo obiskal Z. R. III., predno nastopi svojo normalno «službo», še vsa večja severoameriška mesta. Prvi poset bo veljal mestu Los Angeles, po katerem se zrakoplov sedaj imenuje.

× Aretiran general. Bukareška policija je prišla na sled dobro organiziranemu družbi, ki je bila razpeta na celju Rumuniji in se bavila s tem, da je preskrbovala ponarejene potne liste ljudem, ki so se hoteli izseliti. Prispevala je s tem več milijonov. V afero je zapletena cela vrsta višjih uradnikov in drugih ljudi iz rumunske «boljše družbe». V sre-

do je bil aretiran celo general Vajtojanu, brat prometnega ministra.

× Mark Twainova avtobiografija. Iz Newyorka poročajo, da izide že dni Mark Twainova avtobiografija, ker je minulo od njegove smrti štirinajst let, kakor je določil pisatelj. Življenjepis vsebuje ostre napade na bivšega predsednika Roosevelta in druge ameriške držav-nike.

× Nemško-ameriški podmorski kabel. Predsednik družbe Commercial Cable Company naznanja, da so pogajanja z nemško brzozjavno družbo «Atlantik» dovedla do popolnega sporazuma. Gre namreč za to, da se položi nov podmorski kabel med Nemčijo in Zedinjenimi državami preko otočja Azorov. Ta kabel bo doslej najmodernejši in najboljši. Polagati ga bodo začeli z novim letom.

Domače ognjišče

Jesenske skrbi

Z vse drugačnimi občutki kakor brezskrbna mladina pričeka gosposodinja jesen. Nima samo užitka od slikovitosti jeseni, navdajajo jo v prvi vrsti skrbi, da se založi za zimo pravočasno in po možnosti najceneje s kurivom in živili. Po mestu vidimo ravno te čase prepeljavati polne vozove premoga. Vse to je zimska zaloga. Velike skrbi se iznebi gosposodinja, ko vidi svojo drvarnico polno. Se ji vsaj ni treba bati, da bo njena družina prezebala. Možiček pa bo tudi raje ostal doma v prijetno topli sobi.

Nakupiti mora tudi zimsko zalogo živil. Pri nas se navadno skoro vsaka družina, ki ima kako shrambo na razpolago, založi vsaj s krompirjem, da ga ni treba težko vlačiti s trga v zimskem mrazu in zlobudri. Preskrbe se tudi s čebulo in česnom. Naribajo si po večjih družinah zella in repe.

Zimska zaloga mora biti temeljitejša na deželi kakor v mestih, ker jo je tudi po zimi, sicer malo dražje, a vseeno vsaj dobiti. Na deželi pa le težko naprosiš gosposodnjo, da ti proda od svoje zaloge. Prišel je že čas, ko je treba pospraviti z vrta ali njive zelenjavo pred zimskim mrazom. Dobro je, da imamo nekaj te zaloge doma tudi za zimo, ker jo redno rabimo pri kuhi. Če pa zelenjavo kar navadno shranimo, nam ovane in se posuši. Zato je jako priporočljivo, da si napravimo zimski vrt v kleti.

V tak zimski vrt spravimo najpotrebnejše dodatke k juhi in drugim jedilom, kakor peteržilj, korenje in zeleno. Ohrani pa se sveže tudi gomoljasta zelenjava. V ta namen nasujemo k zidu suhe in zračne kleti 1 dm visoko plast suhe gline ali peska. Ob plast naslonimo korenine peteržilja tesno drugo poleg druge, toliko da se ne dotikajo. Ko je vrsta polna, zasujemo korenine z novo in nasujemo gline ali pesek. Ko nam poide peteržilj, polagamo korenje in potem še drugo zelenjavo, ki jo hočemo shraniti v svojem zimskem vrtu. Včasih ga moramo poškopiti, a ne preveč. Imeli bomo tudi po zimi zelene lističe peteržilja, ki jih sproti lahko odtrgamo, ker bodo vedno znova poganjali.

Če pa nimamo pripravne kleti, pa si v mal zabojček zasadimo peteržilj, ki tudi sproti poganja lističe za vsakdanjo rabo. Treba je le paziti, da ne zmazne. Sicer pa si moramo že poleti preskrbeti zelenjavo s tem, da jo sušimo, ali pa konserviramo v soli. Zelenje, ko je najbujnejše, lahko porežemo, operemo in drobno zrežemo, potem pa v senci posušimo in shranimo na suhem prostoru. Ali pa oprano in zrezano dobro silačimo v kozarce in plast za plastjo dobro osolimo, ter zavežemo s pergamentom. Seveda je treba jedila, ki smo jim pridale osoljeno zelenjavo, previdno soliti.

Sto in sto drugih potreb še kliče gosposodnjo, a ona se ravna pač po žepu, kakor ji ta dovoli...

Podobe iz mavca očišči najbolje, ako se jih ne dotakneš niti s krpo, niti s čopičem, temveč prah enostavno izpihaš. Nato vzemi malo mavčeve moke in bombaž in potresi z njo prav dobro podobo. Obrisi jo s čodno plateno krpo, s čopičem pa udrgni moko v razne dolbine.

Svežost kvasa poskusiš, ako daš košček v posodo z vročo vodo. Dober kvas ostane na površini, slab in star pa pade na dno.

Zahvalo olje zopet napraviš užitno oko kaneš vanj par kapljice solitrovega cveta; nato ga deni 20 minut v vročo vodo, da postane gorko, a ne vroče. Ko se olje ohladi, dobi zopet okus svežega olja.

Moravska juha. Kupi za par dinarjev (za šest oseb) telečjih kosti in jih kuhaj 2 uri z eno osminko fine kaše in koščkom dobrega masla. Potem pasiraj in serviraj s praženimi žemljami.

Usnje pri čevljih ne poka, ako čevlje dobro zdrgneš z ricinovim oljem. Jaz umijem vsakih 14 dni čevlje s čevljev z vodo in čevlje dobro namastim z ricinovim oljem. Na to mastilo se voščilo najlepše prime. Nekateri namažejo čevlje z vazelinom, ki napravi usnje sicer mehko, a ga razje in začne pokati. Vsaka gosposodinja naj tudi prepove svoji služkinji vlivati v voščilo kis, ki sicer povzroča lesk, a uničuje usnje.

Motno pohištvo zopet osvežiš, oziroma odstraniš pege, ako pomočiš krpe v mešanico olja in kisa (več kisa), potegneš s krpo po pohištvo in z drugo suho krpo zbriseš. To sredstvo je boljše od brunolina, ki napravi pohištvo pegasto ter ga le spreten mizar lahko pravilno uporablja.

Zvapanjenje žil valed prenapornosti. Med mnogimi vzroki zvapanjenja žil igra brezdvomno veliko vlogo prenapornost. Zvapanjenje nastopi zlasti v tistih delih telesa, ki so najbolj izpostavljeni prenapornosti n. pr. v desnici pri desničarjih, pri duševni prenapornosti v možganih, in v srcu pri ljudeh, ki se mnogo razburjajo in duševno trpe n. pr. valed nenadne smrti njim priljubljenih oseb ali valed trajne žalosti itd. Mnogo ljudi umre, ker zahteva njih poklic veliko in naporno duševno delo (mrtvoud ali otrpanjenje srca pri zdravnikih, bankirjih, žurnalistih itd.). Vzročni pomen nervoznih vplivov sledi iz eksperimentov, da morejo česti dražljaji gotovega živca, n. pr. v obče znanega živca Nervus ischiadicus v bližini njemu pripadajoče arterije povzročiti izpremembe v kožni glavne žile. Ko so precezlasi živci, so našli odebline cevni sten in tuintam res nakopičeno vapno.

Nikeljaste predmete osvežiš ako zmeeš špirit z žvepleno kislino, pomočiš predmet 10—15 sekund vanj, poplakneš s čisto vodo in ga naposled položiš v očiščen špirit. Obriseš z žaganjem ali mehkim platnom.

Darujte za Slaipahov fond!

— Pred deset leti je na stotisoče kmotov in delavcev bilo odtrganih od rodne grude in vrženih v propast zavoljo proklete carske vlade. Mi, delavci in kmetje, smo carskim tiranom na ljubo v tisočih umirali na bojiščih in gnili v blatnih okopih.

Nikoli ne pozabim, kako je nekoč pred mojimi očmi carski oficir mlati ranjenega delavca iz Tambovske gubernije edino zato, ker se je zviljal od bolesti...

Nikoli ne pozabim na delavčeva blede lica in na njegove plamteče oči. Kakor da je govoril: «Kmalu pride ura obračuna!» Krvaveč je stal in molčal. Srce je drhtelo...

— Jašo, kava je kuhana.

Takoj.

Rybkin je stavil piko in šel pit kavo.

Krokodil.

Zbirajte in darujte,
da zgradimo
Sokolski dom
na Taboru!

Gospodarstvo

Zakaj dinar raste

Porast dinarja odnosno njegovo kolebanje, se po našem časopisu različno tolmači. S strani režimskih listov se je hotelo nekako razlagati, da je napravila Davidovičeva vlaga ugleden utis na inozemstvo in da je ta moment v veliki meri uplival na zboljšanje valute, kar nima stvarne podlage, pač pa izhaja porast dinarja iz naših ugodnih gospodarskih in finančnih prilik. O porastu dinarja je podal te dni podatke časopisu direktor Narodne banke SHS dr. Dragutin Novaković. Iz njegovih izjavijev povzemamo:

Mi smo sedaj v največji izvojni sezoni, zato se obični velik dotok deviz, kar upliva na povečanje vrednosti dinarja. Vrh tega dinarjev ni niti v izobilju, ker jih Narodna banka ne izdaja na posojila in kredite. V prvi polovici t. m. so se višila velika privatna plačavanja v tujih valutah. Zaradi teh plačanj je moral dinar pred večjim povpraševanjem po devizah v sredi t. m. začasnopopustiti. Poleg tega so bili še nekateri drugi vzroki, ki so pritiskali na dinar. Baš v tem, da je dinar takoj po 15. t. m. zopet poskočil in že dosegel svojo prejšnjo vrednost 7,50 šv. franka za 100 Din. je tudi dokaz, da je vrednost dinarja stalna in da se nagiba njegova tendenca k porastu.

Neizdajanje novčanic potencira pomnjanje dinarjev; dinar je torej dražji, ker ga je malo, a se mnogo po njem povprašuje. Z druge strani tudi mobiliziranje terjatev naših bank zaostrojuje to pomnjanje, kar v tem momentu zelo upliva na porast dinarja.

Porast obkoka novčanic, kakor izvaja dr. Novaković dalje, pa prihaja tudi od tega, ker je Narodna banka SHS odkupila velik del deviz, ki so bile na tržišču preveč. Ako ne bi tega napravila, bi se dinar morda še bolj dvigal v vrednosti in njegova vrednost bi bila stalno kolebljiva. Ta kolebljivost bi bila močnejša ali slabjša, kolikor bi bil dotok in odtok deviz s tržišča močnejši. S tem, da si je Narodna banka zagotovila rezerve v devizah, je ona v stanju, da kolebanje dinarja dorede v najožji obseg. S tem se dosega neka gotova stabilizacija dinarjeve vrednosti, o kateri se toliko govori in katero vsi žele, a katere se more doseči samo na ta način; kajti ne more se predpostavljati, da bi se dinar tako stabiliziral, da ne bi bilo nikakih varijacij v njegovi vrednosti. Nemogoče je a. pr., kakor žele gotovi krogi, da se dinar stabilizira na 7,50 šv. franka. Ako bi se to za sedaj tudi doseglo, vendar ta stabilizacija ne bi mogla ostati, ker bodo v tem primeru varijacije dinarja odvisne od oscilacij v tečajni vrednosti švicarskega franka. Ne moremo reči niti, da je vrednost dolarja stabilna, čeprav je dolar zlat. Kljub temu, da je zlat, je nestabilen v vrednosti napram blagu.

To povečanje obkoka novčanic more Narodna banka zelo lahko opustiti. Kadar vidi da obtok kvari dinar — doslej ga ni kvaril, temveč se je dinar celo pobiljšal — more Narodna banka to takoj nemogočosti s prodajo deviznih zalog, ki so povzročile povečan obtok. Pred vojno so novčanične banke manjšale svoj obtok s tem, da so višale obrestno mero, strožje cenurale menice in da niso puščale novčanice po posojilih v promet. Pri današnjih prilikah to ne more več uspevati.

Tudi velik krediti, ki so jih naše banke za kratek rok dobile iz inozemstva, upliva na povišanje vrednosti dinarja. Ti krediti se imajo v kratkem roku plačati. Kakšen upliv bo imelo to na dinar, je odvisno od tega, v katerem času in v kakšnem obsegu bodo plačanja dospela. Ako dosepejo tedaj, ko bo dovolj deviz v obtoku, se bo upliv teh kreditov manj občutil. In obratno. Zlasti je opasno, ako se s temi krediti vrši kreditna spekulacija, ker potem obrestna mera, ki se plačuje, in izguba na kurzu, ako bo usledila, moreta pogubonosno vplivati na naše gospodarstvo. Samo v primeru močnejše tendence dinarja za zboljšanje morejo biti ti krediti zelo koristni za one, ki se jih poslužujejo, ali ne za one, ki z njimi spekulirajo. Tudi tu velja zlato pravilo, da vsaka prebitnost, pa tudi v dolgovanju inozemstvu, more le škodovati, a nikakor koristiti.

Tržna poročila

Novosadka blagovna borza (23. t. m.). Pšenica: baška, 75 kg, 2 odst., 3 vagoni 370; za november, 10 vagonov 380. Ječmen: baški, 2 vagona 200. Oves: srbijanski, 2 vagona 260; baški, 1 vagon 260. Turšica: baška, nova, 1 vagon 180; 10 vagonov 177,5; sremška, 10 vagonov 170 do 175; v storžih, 1 vagon 120 do 123. Moka: čr., 385. Tendence nespremenjene.

Dunajska borza za kmetijske produkte (22. t. m.). Današnji trg je bil pod uplivom slabših ameriških notiranj in mlačnejše praške tendence, toda le glede razpoloženja, ne pa glede cen, ki so v splošnem ostale nespremenjene. Kupčija v pšenici je bila slabša, v pivovarskem ječmenu mirnejša. Zivahno povpraševanje po rži je popustilo. Povpraševanje je živahnije po turščici in deloma po ovsu. Kupčija v rženici in pšeničnih mokami je bila mirna. Notirajo za kg vključno blagovno prometni davek v aK ab Dunaj: pšenica: domača, 4250 do 4350, madžarska 4200 do 4300, turško-slovenska 4500

do 4600; rži: 4400 do 4550; ječmen: domača 5400 do 5600, slovaški 5900 do 6500, za krmo 3800 do 4000, turščica: 3650 do 3750; oves: domači ali madžarski 3700 do 3800; rumunski 3650 do 3800; pšenični zdrob: domači ali madžarski 7700 do 7800; pšenična moka čr.: domača 7500 do 7600, madžarska 7100 do 7500, 3.10 do 3.25 Kš trans. Dunaj; krušna moka: domača I. 5600 do 5900; ržena moka: domača, I. 6500 do 6600; otrobi: 2175 do 2225 aK.

Kartel sladkornih tvornic. Iz Beograda poročajo, da so vesti o sklenitvi kartela sladkornih tvornic prenapetost, ker se kartelu upira sladkorna tvornica v Osijeku s podružno tvornico v Usori. Zastopniki osiješke tvornice sladkorja, med njimi direktor Kostrenčič, se niso mogli sporazumeti v vsem glede predloga za organizacijo osrednjega skladišča, ker ti dve tvornici, pri katerih odločuje praška Zivnostenska banka, imata že dobro organizirano lastno prodajo. Na zadržanje teh dveh tvornic je vplival dr. Preiss, gen. dir. Zivnostenske banke, ki je baš radi vprašanja kartela dopotoval v Beograd. Zanimivo je, da so zlasti zastopniki državnih sladkornih tvornic na Belju in Čukarici poudarjali potrebo kartela. Radi odločnega zadržanja osiješke tvornice so torej izgledli organizacije skupne prodaje majhni in torej tudi ne bo organiziranega dviga cen. Nasprotno tej vesti prinaša današnji «N. W. Tagblatt» iz Beograda radio-vest, datirano z 22. t. m., da so pogajanja za osnovevanje sladkornega kartela popolnoma uspešna. Kako je prišlo do teh netočnih vesti, ni znano.

Zopet napredek živinoreje v Sloveniji. Kakor je znano, je zadnja leta živinoreja v naši državi sploh in ravno tako v Sloveniji posebej stalno nazadovala. Letošnje štetje v januarju pa beleži v Sloveniji napredek števila v vseh vrstah živine razen ovc, katerih število je dalje nekoliko padlo. Naštelo se je v Sloveniji letos: konj 53.000 (v l. 1923. 50.000), goved 379.000 (348.000), svinj 291.000 (261.000), ovc 57.000 (50.000), koz 16.000 (15.000), perotine 907.000 (806.000) in čebelnih panjev 62.000 (52.000). Štetje živine za celo državo pa izkazuje nekoliko manj ugodne številke. Po letošnjem januarskem štetju se je v celni državi naštel: konj 1.063.930 (v l. 1923. 1.034.139), goved 3.869.985 (4.053.110), svinj 2.496.723 (2.577.704), ovc 7.639.258 (7.542.115), koz 1.730.204 (1.681.219) in perotine 14 milijonov 195.668 (13.153.670). Število je torej nazadovalo pri govedih in svinjah, dočim je v vseh drugih vrstah napredovalo.

Eksperti iz Hrvatske za trgovinska pogajanja z Avstrijo. Na poziv predsednika naše delegacije za trgovinska pogajanja z Avstrijo dr. Miroslava Ploja sta odpotovala na Dunaj gg. dr. Vekoslav Fleischer, tajnik Trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu, ter Marko Bauer, tajnik Zemaljskega saveza industrijalcev v Zagrebu.

Tvornica tobaka v Podgorici. Ministarstvo za gradnje je odobrilo kredit 600.000 Din za popravilo tobačne tvornice v Podgorici. Z delom se je že pričelo.

Dobave. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: dne 18. novembra pri Direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave raznega steklenega materiala (senčniki, cilindri in drugi deli svetil); pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 6.000 kg tovorne masti — Dne 20. novembra t. l. pri Direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave 10.000 kg bombažnih odpadkov za čiščenje lokomotiv; pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave gumijevga materiala. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Prodaja starega materiala. Direkcija državnih železnic v Ljubljani bo prodala dne 2. novembra t. l. na javni dražbi razni star material, ki se nahaja deloma v skladišču v Dravljah, deloma v skladišču kor. kol. v Mariboru. Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki je v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Propadanje čipkarstva v Češkoslovaški. Podatki o izvozu čipk iz Češkoslovaške pokazujejo, da se izvažajo sedaj samo še tretjina predvojne izvozne količine. Izdelujejo se lanene čipke v glav-

nem med prebivalstvom v Kruških gorah (Erzgebirge). Češki listi povdarjajo, da se bo tudi ta tretjina mogla v bodočnosti izvoziti le, če se bo kakovost produkcije znatno zboljšala, ker inozemstvo želi imeti vedno bolj le finejša blaga. Na staro predvojno količino pa se izvoz čipk ne bo mogel več tako lahko povzpeti, ker danes Kitajska, ki je bila včasih ena glavnih odjemalk teh čipk, sama izdeluje to blago, in sicer so se Kitajci naučili čipkarstva posredno baš od Čehoslovakov. Med vojno je namreč neki trgovec, ki radi blokaže ni mogel dobiti več čipk iz Češkoslovaške, prinesel krušnogorski čipkarski aparat v Kitajsko in dal tam izdelovati čipke. V čipkarstvu so Kitajci že tako napredovali, da morejo blago izdelovati mnogo cenejše kakor češki Krušnogorci. Radi slabe kupčije s čipkami ta domača obrt v Kruških gorah propada. Čipkarske šole, kolikor jih še obstoji, so zelo slabo obiskane.

Češkoslovaški izvoz blaga je v septembru močno porasel. Njegova vrednost je znašala okrog 1428 milijonov Kš, to je za 317 milijonov več nego v avgustu. Napram septembru 1923. znaša porast 530 milijonov Kš ali 23,81 odst.

Obratne vzpostavitev Avstrijske montanske družbe. Z Dunaja poročajo, da namerava ta družba nekatere ukrajene obrate zopet vnovrstiti. Gre za leklarno in valjarno v Donawitzu, kjer bo zopet 2000 delavcev vzetih v delo. Družba je namreč dobila velika naročila, med temi 12 do 13 tisoč ton travnice za avstrijske zvezne železnice.

Težkoče dunajske bančne firme. Dunajska bančna firma Brellier & Co. se nahaja v plačilnih težkočah. Pasiva se cenijo na 30 milijard aK, vendar se zagotavlja, da je stanje aktivno. Smatra se, da bo firma tiho likvidirala. Ker mnogo dolgov trenutno ne more iztirjati, je verjetno, da bo prosila za poravnalno postopanje.

Proti zlatemu bilansiranju v Avstriji. Zbornica osrednje zveze avstrijskih delniških družb na Dunaju je izjavila, da glede na gospodarsko krizo zakonska ureditev zlatih bilanc sedaj še ni umestna in priporoča, naj se počaka na ureditev valutnih prilik.

Povečanje avstrijskega izvoza. Avstrijski izvoz v avgustu je znašal 108,8 milijona zlatih kron, to je za 16,7 milijona več nego v juliju; uvoz pa v istem času, v vrednosti 171,7 milijona zlatih kron, to je za 4,1 milijona več nego v juliju.

Splošna depozitna banka na Dunaju (Allgemeine Depositenbank) po vestih z Dunaja včeraj še ni prosila za otvoritev poravnalnega postopanja, kakor je napovedovalo razno časopisje. Od poslovnega nadzorstva predloženo stanje je bil nadz. komisar Biber označil za premalo pregledano ter je sedaj zahteval detaljnere podatke, ki so mu bili sedaj predloženi.

Fuzija dveh madžarskih bank. Fuzija Občne kavejske banke in Kreditnega zavoda pri katerem je holandski kapital v veliki meri zastopan, s Kmetovalsko banko je v principu sklenjena.

Borza

23. oktobra:

LJUBLJANA. Vrednote: 7 odst. posojilo 0 do 61, tobačne srečke iz leta 1888. 70 do 74, Vojna škoda 110 do 113, Celjska posojilnica 209 do 0, Ljubljanska kreditna 220 do 230, Merkantilna 122 do 127, Prašedion 916 do 918, Slavenska 0 do 93, Strojne 130 do 148, Trbovlje 0 do 450, Vevče 0 do 120, zastavni listi Kranjske deželne 0 do 17, zadolžnice Kranjske deželne 0 do 90. — **Blago:** les: škorete, 18 mm, polna mera, paralel, in sicer: 600 komadov od 30 cm širine, 600 od 32 cm, 600 od 33 cm, 600 od 36 cm širine, franko meja 800 do 0; škorete, 13 mm, od 16 cm naprej, 2 odst., 15 cm, paralel, franko meja 0 do 720; javor, rezan les od 20 do 100 mm, od 18 cm naprej široko in 2,5 m naprej dolžine, franko meja 0 do 1150; orehovi krliji od 2 m naprej, od 30 cm naprej prem. prsne mere, franko nakl. post. za 100 kg 100 do 0; brusni les po lesnih uzancih Ljubljanske borze, franko nakl. post., 4 vagoni 220 do 230 (zaključek 220); poljski pridelki: pšenica: domača, franko Ljubljana 390 do 0, baška, par. Ljubljana 0 do 435, turščica, baška, par. Ljubljana 0 do 335; oves, baški, pariteta

Ljubljana 0 do 320; laneno seme, po vzorcu, franko Ljubljana, dobava 15. novembra, 2 vagona 680 do 700 (zaključek 700); pšenična moka: baška, čr., franko Ljubljana 0 do 615, domača, čr., franko Ljubljana 0 do 605; stročnice: fižol: crnibani, očičen, b-n, franko Postojna trans. 0 do 610, crnibani, orig., franko Ljubljana 460 do 0, črpepelčars, očičen, b-n, franko Postojna trans. 0 do 575, črpepelčars, orig., franko Ljubljana 460 do 0, «mandolons», orig., franko Ljubljana 350 do 0, rjavi, orig., franko Ljubljana 350 do 0.

ZAGREB. V elektnih tendenca nespremenjena. Promet je bil danes v splošnem zopet slabši. — V devizah je ostal danes položaj v glavnem enak kakor včeraj. Blaga je prišlo na tržišče zelo malo, kar je seveda povzročilo nadaljnji skok tečajev vseh deviz. Narodna banka je tudi danes intervenirala v čehih na Italijo, London, Prago in Svico. Promet je bil majhen in se je gibal v glavnem v devizah na Dunaj, Prago in Svico. Notirale so devize: Amsterdam 2750 do 2775, Dunaj 0.0978 do 0.0998, Budimpešta 0.091 do 0.093, Italija, izplačilo 304,5 do 307,5, London izplačilo 3155 do 318,5, ček 3145 do 3175, New-York ček 69,7 do 70,7, Pariz ček 362,5 do 367,5, Praga 207,1 do 210,1, ček 207 do 210, Svica 1345 do 1355; valute: dolar 68,5 do 69,5, aK 0 do 0.099, Kš 0 do 207, mK 0,084 do 0,086, lire 301,5 do 304,5; elektni: bančni: Primorje 55 do 57,5, Trgo 29 do 32, Eskompla 108 do 109, Kreditna Zagreb 106 do 108, Hipo 16 do 58, Jugo 101 do 103, Ljubljanske kreditna 215 do 222, Prašedion 915 do 917, Etno 96 do 98, Slavenska 85 do 87, Srpska 136 do 137; industrijski: Eksploatacija 90 do 92, Drava 240 do 250, Šeferana 825 do 830, Isis 69 do 72, Nihag 68 do 70, Gutmann 780 do 740, Slavonija 69 do 70, Trbovlje 440 do 450; državni: 7 odst. posojilo 63 do 64, agrarne 25 do 26, Vojna škoda 111 do 112.

BEOGRAD. Tendence je bila danes nekoliko čvrstjša, zaradi česar so se tečaj deviz dvignili. Občutilo se je pomnjanje blaga na tržišču. Notirale so devize: Amsterdam 2750 do 2800, Budimpešta 0,09 do 0,093, Bukarešta 39,5 do 40,5, Italija 306 do 307, London 315,5 do 316,5, New-York 70 do 70,5, Pariz 365 do 370, Praga 208,5 do 209, Sofija 50 do 52, Svica 1348 do 1350.

Sport

SLUŽBENE OBJAVE LNP.

(Iz sej kaz. in posl. a. z dne 22. t. m.)
G. Vončini D. se izreče ukor po točki 21. kaz. pravilnika. Protestu S. K. Jadrana proti tekmi Jadran : Primorje z dne 5. t. m. se ne ugodi. Klub ima pravico na priziv proti odločbi p. o. na u. o. v roku 14 dni. Verificirajo se prvenstvene tekme Maribor : Jadran 1 : 2, Hermes : Ilirija 1 : 5, Primorje : Rapid 3 : 1, Ilirija roz. : Hermes rez. 7 : 0, Korotan : Slavija 1 : 4, S. K. Slavija se kaznuje po točki 14. saveznih pravil, ker je nastopila s še neverificiranim igralcem v tekmi proti S. K. Svobodi-Ljubljana. Nadalje se kaznuje isti klub s 25 Din, ker klub opominom ni predložil predpisane tiskovine za postavno moštva.
S pravom takojšnjega nastopa po § 10 s. pr. se verificira za S. K. Ilirijo Poduje Sime.

V nedeljo 26. t. m. se vrši prvenstvena tekma med najjačimi rivaloma II. razreda Laskom in Slovonom (ob 9. rezervi, ob 10.30 prvi moštvi). Blagajno vodi Lask, vsak klub postavi po 3 reditelje, službuječi odbornik je g. Climperman, cene 3, 5, 10 Din. — Tajnik II.

Iz LNP. (Službeno). Danes, v petek, ob 20. seja u. o. v sobi Sportne zveze, Narodni dom. Gg. odborniki naj prinesejo s seboj podsavezne izkaznice. Tajnik I. Hašk (Zagreb) : Ilirija. V nedeljo 26. t. m. igra Ilirija važno tekmo proti Hrv. akademskemu SK. iz Zagreba, enemu najmočnejših moštev Jugoslavije. Hašk je v zadnjem času kompletiral svo-

je I. moštvo in se nahaja zopet v nekdanji odlični formi. Proti Iliriji postavi svoje najmočnejše moštvo, v katerem igrajo večinoma savezni reprezentančni igralci, tako vratar Fridrih, nadalje Vrbanič, Cindrič, Marjanovič, Vinč, Zinaja itd., ki so igrali za Jugoslavijo tudi na Olimpijadi v Parizu. Moštvo je znano ne samo po prvorazredni kombinaciji igri, temveč tudi po vzorni fairnesi. Ilirija nastopi istotako s kompletnim I. moštvom, v desni zvezi debutira Poduje iz splitskega Hajduka. Gostovanje Haška se smatra lahko z vsjo upravičenostjo za najboljšo in najvažnejšo prireditev jesenske nogometne sezone in obenem za rešeno merilo jakosti našega prvaka napram drugim sportnim centrom države. — Predprodaja vstopnic se vrši v trgovini J. Gorec, Dunajska cesta, od danes naprej. Znižane vstopnice za dijake in redno članstvo se izdajajo samo v predprodaji, da se zmanjša pritisk na dnevne blagajne na igrišču. Mladinske karte se izdajajo nasprotno radi kontrole le pri dnevnih blagajnah.

Iz sekcije nogom. sodnikov. (Službeno.) Ker je sodnik za nedeljsko tekmo Rapid : Celje v Celju odpovedal, se dovoli za to tekmo g. Ochs.

Plavalci Primorja : lahkootletci Primorja. V nedeljo, dne 26. t. m. se vrši na igrišču S. K. Primorje, Dunajska cesta velika revanša nogometna tekma med lahkootletci in plavalci S. K. Primorje. Lanskoletna tekma je izpadla 4 : 3 v korist plavčev. Lahkootletci, ki so pridobili v tej sezoni nova ojačenja, bodo napeli vse sile, da izvojujejo o svojih sekciji zmago, obenem tudi revanžo za lanskoletni poraz; vendar bodo plavalci, ki postavijo moštvo, sestoeče povečini iz izbornih waterpolistov, ki gojijo svojo krasno ročno kombinacijo v zraku, poskusili obdržati renome, ki ga uživajo med ljubljansko nogo-roko-met ljubčev publiko. Postave moštev izgledajo sledeče: **Lahkootletci:** Weibl, Perpar, Koch, Valtrich, Cimperman, Trost, Ravnikar, Bašin A., Skrajnar, Medved, Franko, torej po večini sami sprinterji — med njimi znana internacionalca Perpar in Valtrich. **Plavalci:** Ferčič, Tine, Karadžole (Jole), Zore, Moro, Kern, Feiša, Sancin D., Popović, Sancin S., El longo. Gros plavčev sestoji iz najboljših waterpolistov; vendar imajo na mestu certifierja enega najboljših jugoslovenskih sprinterjev.

Smučarji začetniki se vabijo, da se udeležijo sestanka, ki ga priredi S. K. Ilirija v soboto, 25. t. m. ob 16. v svoji tenis-garderobi. — Načelnik smučke sekcije.

Klub kolesarjev in motociklistov Ilirija v Ljubljani, vabi vse člane na sestanek, ki se vrši danes, v petek, ob 19. v klubovem lokalu pri «Novem svetu». — Tajnik.

Koles. sekcija S. K. «Primorje» preloži za dne 26. t. m. razpisane dirke na nedeljo 26. novembra. Obveščajo se vsi klubi, da se razpis spremeni v toliko, in sicer točka 1., da imajo pravo štartati vsi kolesarji brez izjeme, ali so člani kakega kluba ali ne. Prijave do 29. t. m. nasloviti S. K. Primorje kavarna «Zvezda». Od ponedeljka 27. t. m. vsak popolne tekalščice na klubovem prostoru, Dunajska cesta na razpolago prijavljenim za trening. Natančnejši razpis se objavi v časopisu.

Estonska : Letška. Prošlo nedeljo je Estonska premagala Letško s 3 : 0. Tekme teh dveh reprezentanc zadnja tri leta so vedno ostale neodločene, vsled česar je bilo zanimanje posebno veliko. Dan kasneje je tekma med reprezentancama Rige in Revala ostala neodločena z 1 : 1. Obe tekmi je sodil dunajski sodnik Grünbaum.

Predno daš delati obleko, si oglej najnovejše modne liste, ki so v veliki izbiri na razpolago v knjižnici Tiskovne zadrgre, Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte.

Vremensko poročilo

Ljubljana 23 okt-bra 1924

Ljubljana 23 okt nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblakno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	763,6	10,7	sever	dež	0,3
Ljubljana	14.	761,4	13,7	sev. vzh.	oblačno	—
Ljubljana	21.	762,0	11,0	—	—	—
Zagreb	7.	762,1	10,0	brazvevra	pol obl.	—
Beograd	7.	761,9	6,0	—	del. oblak	4,0
Dunaj	7.	—	—	—	—	—
Praga	7.	762,0	8,0	—	dež	1,0
inomost	7.	—	—	—	—	—

V Ljubljani barometer višji temper. nižja

Solnce vzhaja ob 6:30 zaha a ob 17:58

Dunajsko vremensko poročilo. Za včeraj napovedano poslabšanje legeva vremena je nastopilo le do severnih Alp. Nad Srednjo Evropo je pritisnil nizki tlak, ki ga je poneti izpolnil močen severo-

vzhodni tok. Vsed tega se je zrak splošno ohladil in povzročil padavine do višine alpskih grebien. — Napoved za petek: Pretežno jasno, mestoma jutranje megla. Mrzlo, pozneje stalno lepo.

U vseh specerijskih prodajalnah se dobi

JOHAN

najboljši prídátek k hráni.

Kdor oglašuje ta napreduje!

Rezultati ljudskega štetja v l. 1921 v Julijski Krajini

Gazzetta ufficiale del Regno d'Italia priobčuje v suplementu k številki 228, z dne 29. septembra 1924 rezultate ljudskega štetja v Italiji, ki se je vršilo dne 1. decembra l. 1921. Rezultati se priobčujejo po provincah, okrajih in občinah, toda podajajo le absolutne številke prebivalstva, in sicer a) populazione residente (legale) in b) popolazione presente (di fatto).

Nas zanimajo seveda v prvi vrsti podatki o prebivalstvu v onih predelih, kjer bivajo Jugoslovani. Žal, pa se niso objavili podatki o prebivalstvu po materinem jeziku, marveč le absolutne številke prebivalstva. Število našega življa se da na podlagi tega uradnega poročila sestaviti le v približni meri, zlasti za predel, kjer ni prebivalstvo mešano; v narodno mešanih občinah v Istri ter v večjih mestih pa je seveda to popolnoma nemogoče.

Za ozemlje Julijske Krajine tiska uradno poročilo poleg uradnih italijanskih imen občin tudi njihova slovenska (pri nemških občinah nemška) imena, kakor pravi v pripombi v uvodu, v srbu, da se morejo podatki primerjati s podatki avstrijskega štetja iz l. 1910. Podatki so razvrščeni po onih upravnih enotah, kakor so obstajale pričetkom italijanske okupacije, tako da se dajo primerjati z avstrijskimi iz l. 1910. Objavili pa se bodo pozneje podatki, razvrščeni po novi upravi.

razdelitvi z dne 30. junija 1924.

V goriškem okrajnem glavarstvu (distretto di Gorizia) z Gorico vred so našli dne 1. decembra l. 1921. faktično prisotnega prebivalstva 94.853 (pravnege pa: 99.348; diferenca se tiče začasno odsotnih, oziroma izseljenih). L. 1910. so našli v istem okraju z Gorico vred 104.856 oseb. Okraj izkazuje tedaj precejšnje nazadovanje.

Politični okraj Sežana izkazuje l. 1921. 27.802 prebivalcev (pravno: 29.609); l. 1910. pa je imel 30.461 prebivalcev. Politični okraj Tolmin ima l. 1921. 37.697 prebivalcev (pravno: 40.444); l. 1910. je imel 38.239.

Ves slovenski del Goriške, t. j. na vedena tri glavarstva skupaj, ima leta 1921. faktičnega prebivalstva 160.352 (pravnege 169.401), a l. 1910. je imel 173.556 prebivalcev. Izkazuje tedaj tudi v celoti nekoliko nazadovanje, najmanjše v gorah.

Vsa Goriško - Gradiščanska (z italijanskima okrajema Gradišče in Trbič) šteje 1921. leta 253.670 prebivalcev (pravno 262.492), a l. 1910. je imela 260.749 prebivalcev.

Trst kot občina ima 238.655 prebivalcev (pravno 239.627), a l. 1910. je imel 229.510 prebivalcev.

Težje je primerjati podatke a) za Istro, italijanski del Notranjske in Koroške, ker je državna razmejitve raztrgala okraje in občine ter celo vasi.

Istrijski okraj šteje 1921. l. 14.085 prebivalcev (pravno 14.352). Postojnski okraj šteje 43.329 (pravno 44.917), l. 1910. pa je štel 43.200 ljudi.

Okraj Trbiž ima 8224 prebivalcev

(pravno 8419), pri tem pa je vračunana tudi že občina Bela peč, ki ima 866 (pravno 898) prebivalcev.

Vsa Istria ima 343.401 prebivalcev (pravno 351.546). Teh števil ne moremo primerjati s podatki iz l. 1910., ker moramo odšteti poleg Krke del velike občine Kastavske. Pač pa je mogoče primerjati posamezne okraje; kopenski politični okraj šteje leta 1921. 87.997 prebivalcev (pravno 89.912), dočim je štel l. 1910. 89.609 prebivalcev.

Pazinski politični okraj šteje l. 1921. 50.852 prebivalcev (pravno 52.054), l. 1910. pa je imel 48.518 prebivalcev. Politični okraj Pulj ima 53.787 (pravno 54.300) prebivalcev, l. 1910. pa je imel 55.432 prebivalcev. Polit. okraj Poreč ima 1921. l. 61.564 prebivalcev (pravno 62.467), l. 1910. pa je imel 61.358. Za iz teh primerov se razvidi, da je prebivalstvo Istre izdatno manj nazadovalo, oziroma da je celo napredovalo v dobi 1910.—1921., očitno zato, ker tam ni bilo bojne fronte in ker se izseljevanje ni vršilo v toliki meri. Pulj ima za nazadovanje drug vzrok, in sicer zmanjšanje posadke in vojnih delavnic.

V Zadru (in okolič) so našli 1921. leta 17.065 prebivalcev (pravno 16.850), na otoku Lastovo pa 1558 ljudi (pravno 1605).

Mesto Gorica šteje 28.154 prebivalcev (pravno 30.386), l. 1910. pa je štel 30.995 ljudi. Idrija ima 5592 prebivalcev (pravno 5427), l. 1910. 6.694 prebivalcev. Pulj (kot občina) ima 49.323 (pravno 49.339) prebivalcev, a l. 1910. je imel 70.948 prebivalcev.

Mariborska koč na Pohorju

Na Pohorju smo, 1080 m visoko. Pred nami v večernem svitu plastični panorama Ptujkega polja, posejane z zvoniki in sell, ko je daljina razgrnila svojo haljo od Ptuja in celo od Varaždina, preko Slovenskih Goric pokazala Mursko Soboto mimo vinorodnega Ljutomerja do meje, vzhodila krivuljo Slemenca na Hrvaškem lahko zasenčila četrti goz na obzorju — Gorjance. Kum vabi, Veliko Kozje, Donati. Bož. Drava pretaka živo srebro v obzorju. O krasoti te umetnine bi si bili vsi edini.

Na verandi sedimo kot v sanatoriju udobno. Dve hotelski zgradbi (60 postelj) to je Mariborska »Koča«, last S. P. D. Maribor. Zdalj bolj samevamo v jesenskem solncu. Daleč iz Srbije, Beograda, Hrvatške so bili došli gostje sem, kjer so se na vsesplošno hvalo v vsej udobnosti posušili kot letoviščarji, v planinski nepriljubljeni domovitosti kot planinci, v izbornem podnebnju preculi negotili kot prevojni. Kasno so odhajali in obečali, da se povrnejo.

Rusko kegljišče, prostor za balinanje, klavir, kopalnica, solnena ležišča, promena proti Ruški koči. Imamo še lepe znanstvene pripomočke za naše Pohorje: Koprivnikovo delo »Pohorje« in Dimnikov pregled zemljevid kjer so vrisana skoro vsa pohorska pota. O njih tudi poje Glaser.

Malokdo ve za ta Pohorski biser, komaj tri pike ure hoda iz mesta. Nemci so bili zgradili te stavbe z vso skrbnostjo, SPD pa jih je preuredilo in dopolnilo.

Posvetilo se je razširilo in obdalo s košatimi gozdovi, vsega okoli 17 orlov: njivami, travniki, hlevi in gospodarskimi poslopji. V načrtu so še ledenica, izpopolnitev vodovoda, telefona v mesto in električna luč. Slabe četrte ure na vrhu stoji Mariborski razgledni stolp 30 m visoka železna konstrukcija. Raz njega se odpira pogled v Podravje, preko Ruški se ovijajo v večni oblak iz tovarne za dušik in dalje, čez Kozjak, rano naše meje, ki jo vedno z nova odpirajo v narodno-nezavednih obmejnih prebivalcih, Svabskih izletnikih iz mesta. In na levo — Korotan... Oko se odmakne, vrača se po grebenu Pohorja — glej, v bližini sosedo, Ruško koč tudi »skoča« ki ni koč, last ruske podružnice. Tam prastara cerkev Arha, tu Boltenk, ona bela lisa, ki je vidno iz mariborske ulice.

Kdo se čudi, da Nemci še danes rujejo, kakor je Pašić rekel: Nekakvu kučavo na brdima kod Maribora. Čeprav trdijo, da je SPD v dobri veri to vse kupila od kuratorja razpuščenega društva in je v zemljiški knjigi davno že lastnica, jih vseeno boli. Da, če je jasno, pokaže steklo obrise Gradca, mesto brenjenja in to boli.

Prebivalstvo, zavedeno po Nemcih, se polagoma vrača k nam. Sicer še briše markacije in vpraševalcem navaja krive poti, sčasoma že opuste tudi to.

Pred koč se vije na visokem jamborju državna zastava.

Dr. Snuderl.

Veška beseda 60 par Mali oglasi

Stane vsaka beseda 60 par. Za »Dopisovanje« in »Svetovanje« se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčeno se je le mali oglasi, ki se pišejo v enajstih. Plača se lahko tudi v snemah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priložena snemka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Člani
Slike za legitimacije
Izdajajo najhitreje fotograf
Hugon Hibbert, Ljubljana,
Valvazorjev trg. 1947

Damske cilindrobilke
moderne, dole v filcu, barvne, na par. raznih barv.
Cena baršunastim od 300
Din, filc od 150 Din naprej.
Modistka M. Horvat, Ljubljana, Stari trg 21. 1908

Vsakovrstne vožnje
prekipe, kuro in drugo
prezame in oskrbi naj-
hitreje in po solidnih cenah
Kolar Lojze, Krakovska ul.
št. 13. 20821

Službe (dobe)
Krnarske pomočnike
3-4 za kmetijsko delo
dobro izveščajo in za to
posredujejo sprejme kmetijsko
tovarstvo Derenda & Cie.
v Ljubljani. Osebe ponudbe
za pisarno Emonska cesta
11. 1921

Čevljar, pomočnika
za boljša dela, sprejme Jos.
Narod, Zagorje ob Savi.
Plača in nastanitev po dogo-
voru. 22499

Zanesljivega potnika
»Šte« za takoj industrijsko
podjetje, odno svoje stroke
v Jugoslaviji, z sediščem v
Ljubljani. — Pogoj: Veri-
zan v elektrostroki, znanje
slov., srbohrvaškega in nem-
skega jezika. Ponudbe pod
»Stano 79« na upravnostvo
»Jutra«. 22382

Krojaški pomočnik
»Iber delavec, samo za vo-
liko delo, se sprejme takoj
na stano pri »Elite«. Pre-
šernova ulica 9. 22375

Vajenec za trgovino
mehanik blagom, pošten,
a primerno izobrazbo, se
sprejme. Ponudbe na anonimno
pisarno »Strela«, Novo mesto
22369

Trgovski pomočnik
»Jedne in galanterijske stro-
ke, dober detajlist, dobi stal-
no mesto proti dobri plači.
Reflektira se samo na prvo-
vrstno moč z dobro referenco
— Ponudbe na podružnico
»Jutra« v Mariboru pod šifro
»Trgovski pomočnik«. 22590

Korespondent (inja)
»Kmetijski, perfektno v slo-
venščini in hrvaščini, hiter
strojepisec, z večletno trgo-
pisarsko prakso, se sprej-
me za Ljubljano. Natančne
oferte z navodno plačo na
upravo »Jutra« pod značko
»Zmožnost, pridnost, stalnost
2200«. 22532

Strgarski pomočnik
»Je sprejme takoj v strgarski
delavnici z pogovom. —
Vekoslav Babik, Gorja Re-
čica, Laško. 22534

Kino-operaterja
»S priročnikom, se išče. —
Vojko dobi plačano. Naslov
pove uprava »Jutra«. 22546

Sofer
»Za tovarni avto s plinskimi
zmenstvom na ogled, se
takoj sprejme v tržno službo
na deželni — Pojasenila daje
Ivan Slika, Ljubljana, Me-
talovka 4. 22545

Pomožni motor
»DKW, dobro ohranjen, se
takoj prodaja za 2500 Din. —
Naslov pove uprava »Jutra«. 22537

Železno peč
»Stara, dobro ohranjena, po-
cena prodaja M. Urbas, Slo-
mova ulica 13 (poleg elek-
trarne). 22525

Kor boče kaj prodati
»Kor boče kaj kupiti
»Kor išče službe itd.
»na inserila v »Jutra«

Službe (iščejo)
Za spremljevalca
kurirja ali potnika grem tak-
oj. Ponudbe na upr. »Jutra«
pod »Zmožnost-kavcija«. 22585

Okusna dama
Izkušena v šivanju, modni
stroki in perilu, želi dobiti
primeren mesto. — Ponudbe
na upravo »Jutra« pod šifro
»Podjetna 11317«. 22523

Prodaj
Perje
kokoške, gosje in gosji puh
ter račje, oddaja vsako mu-
nino po smerih cenah trd-
ka E. Vajda, Cakovce. 1883

Starinska kredenca
lepo vložena in politirana,
se prodaja. Poizve se v tiskar-
ni Gale, Vič-Rožna dolina. 22491

Biblioteka
tehnično - znanstvena, pribli-
100 svezkov najnovejših iz-
daj, se samo v celoti prodaja.
Naslov pove uprava »Jutra«. 22485

Železen štedilnik
močno obzidan, z 2 loknima
in bakrenim kotlom za
vodo, prodaja Marija Eberl,
Igriška ulica 6. 22408

Dve železni peči
prodaja Anton Žigon, Rožna
dolina št. 107. 22388

Zaket obleka in frak
skoraj novo, srednje veli-
kosti, zelo ugodno, sprejme
modni trgovini Peter Sterk,
Stari trg 18. 22583

Dinamo
z uporabo 80 voltov, 8 KV,
še zelo malo rabljen, popoli-
šoma v dobrem stanju, se
po nizki ceni (4000 Din)
prodaja Ig. Brvar, pat. v
St. Gotardu, pošta Trojane. 22575

Kožuhovin, boa in muf
kuma in muf Persijanec, se
prodaja. Naslov pove uprava
»Jutra«. 22589

Pozor! Pozor!
Beli klobuki
iz klobučevine (filc) se dobe
v veliki izbiri po 120 Din
edino pri trdnici M. Jeslič,
Ljubljana, Slomkova ulica
št. 27. 22564

Pozor! Pozor!
Kmetovalci in obrtniki!
Prevozni mlinci za domače
mleto (pogon 3 K S), se na
ogled in prodajo pri: Pod-
boj, Sv. Petra cesta št. 95,
Ljubljana. 22315

Motorno kolo
»znamka »Puch«, v zelo do-
brem stanju, se ceno prodaja.
Naslov pove uprava »Jutra«
v Mariboru. 22592

Železno peč
»Stara, dobro ohranjena, po-
cena prodaja M. Urbas, Slo-
mova ulica 13 (poleg elek-
trarne). 22525

Kor boče kaj prodati
»Kor boče kaj kupiti
»Kor išče službe itd.
»na inserila v »Jutra«

Perzijska preproga
zelo krasna, 454 x 348, se
prodaja. Naslov pove uprava
»Jutra«. 22548

Moško suknjo
se prodaja na Domobranski
cesti 7/1. 22551

Moški zimski plašč
»šm«, se prodaja v Rožni ulici
št. 21/L. 22557

Pobištvo
iz trdega lesa, skoro novo,
miza, 4 stoli, 2 stojala za
cvetlice, ogledno za saloni
in stojala za knjige, se po-
ceni prodaja. Naslov pove upr.
»Jutra«. 22565

Daljnogled
dobro ohranjen ali pa nov,
se kupi. Tozadovne pisemne
ponudbe je poslati na upr.
»Jutra« pod šifro »Daljnog-
led 11281«. 22438

Deteljno seme, fiže in
gobe kupuje
Sever & Komp.
Ljubljana
Wofova ul. 12
22218

Otroško želez. posteljo
dobro ohranjeno, se kupi.
Ponudbe na upravo »Jutra«
pod značko »Gitterbetten«. 22562

Drobilec
manjše vrste (3-4 SP), v
dobrem stanju, kupi takoj
Ciril Battelino, Slomkova
ulica 19. 22592

Belega krempirja
letošnjava, s udim vsako
mnoščino, kakor tudi fižola
in orebov. Cenjene ponudbe z
navedbo ponudne cene fran-
ko varno na upravo »Jutra«
pod »Export«. 22349

Resnim kupcem
vii, stanovanjskih, trgovskih,
gostilniških in obrtnih nje
to posestev kmetijskih po-
sestev graščic, minov, žag
ali stavbnih parcel, tudi naj-
večje izbore Realiteta pri-
sarna II 1887
»Posesta«, d. z. o. z.
v Ljubljani, Sv. Petra c. 24.

Parcela
za spodobne bife, v naj-
bližji okolici Ljubljane, se
kupi. — Ponudbe z na-
vedbo kraja in cene na upr.
»Jutra« pod »Periferija«. 22535

Naslove
lokalov, stanovanj in hiš
zbra in daje »Posredovalec«.
Ljubljana, Sv. Petra c. 23. 22578

Soba za pisarno
se išče, ali pa prostor, ki
se da preurediti. Naslov v
upravi »Jutra«. 22518

Na stanovanje
ter čisto in dobro domače
hrano, se sprejme 1-2 go-
spoda, event. dijala, takoj
ali s 1. novembrom v »Sliki«.
Naslov pove uprava »Jutra«. 22549

Prazno sobo
se sprejme gospodinja. —
Naslov pove uprava »Jutra«. 22550

Soba
po možnosti s posebnim vho-
dom v središču mesta in z
električno razsvetljavo, išče
akademik. Ponudbe na upr.
»Jutra« pod »Celo leto«. 22552

Brezplačno živijo
dobi dama, ki prekrbi
prazno ali opremljeno »Jutra«
ponudbe na upravo »Jutra«
pod značko »Šivilja 11391«. 22556

Prazno sobo
tudi dve vrzame v našem mi-
reni gospod. Ponudbe pod
»Mirna stran 44« na upra-
vo »Jutra«. 22556

Stanovanje s hrano
išče akademik. V zamenjavi
instruiral avto, šolice, vse
predmete, razen tega se go-
dala ter laščino in srbohrv.
Ponudbe na upravo »Jutra«
pod »Akademik«. 22505

Išče se stanovanje
3 sob, kuhinje in priključ
za takoj. Ponudbe pod šifro
»Nagrada 11134« na upravo
»Jutra«. 22554

Stanovanje
z 2 sobama in kuhinjo, elek-
trično razsvetljavo, v središču
mesta Celje, se zamenja pro-
ti enakemu v Ljubljani tak-
oj ali po dogovoru. Dopolne
pod »Zamenjava 11208« na
upravo »Jutra«. 22390

Lepo stanovanje
v vili, obstoječe iz dveh sob,
kuhinje, verande in prit-
ključ, z uporabo vrta, zame-
njam za večje, po možnosti
v središču mesta. — Ponudbe
pod »Zamenjava 10« na upr.
»Jutra«. 22228

Soba
z malenkostno postrežbo, išče
potnik, ki je vsa teden od-
pušča. Ponudbe na: A. M.,
Bethovnova ulica št. 16/1,
vrata 9. 22560

Sostanovalec
z zadržkom, se sprejme k
enemu gospodu. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22574

Na hrano in stanovanje
se sprejme gospod. Naslov
pove uprava »Jutra«. 22577

Lepo opremljena soba
z oddeljenim vzhodom, elek-
trično razsvetljavo, se takoj
odda. — Naslov pove uprava
»Jutra«. 22526

Prazno sobo in kuhinjo
išče mlad zakonik par brez
otrok (drž. uslužbenec). —
Plača mesečno 350—400 Din.
Ponudbe na upravo »Jutra«
pod »Stanovanje 11309«. 22520

Na stanovanje
se sprejme gospodinja. —
Naslov pove uprava »Jutra«. 22550

Prazno sobo
se sprejme gospodinja. —
Naslov pove uprava »Jutra«. 22550

Soba
po možnosti s posebnim vho-
dom v središču mesta in z
električno razsvetljavo, išče
akademik. Ponudbe na upr.
»Jutra« pod »Celo leto«. 22552

Brezplačno živijo
dobi dama, ki prekrbi
prazno ali opremljeno »Jutra«
ponudbe na upravo »Jutra«
pod značko »Šivilja 11391«. 22556

Prazno sobo
tudi dve vrzame v našem mi-
reni gospod. Ponudbe pod
»Mirna stran 44« na upra-
vo »Jutra«. 22556

Za
damske klobuke
usnje
ravnokar došlo.
— Fr. Seunig —
Marijin trg št. 2

Kapital
Družabnik
z majhnim kapitalom, za do-
bitkono podjetje, se išče.
Dopolne pod šifro »Atkos«
na upravo »Jutra«. 22503

Posojilo 90.000 Din
odplačljivo proti mesečnim
mencijam vsaki mesec po
5000 Din, se išče za takoj.
Ponudbe se prisi na upravo
»Jutra« pod šifro »Sigurno
in dobre obresti«. 22424

50.000 Din posojila
iščem proti vknjižbi na prvo
mesto in 20 odst. obrestim.
Ponudbe na upravo »Jutra«
pod »Zasluzek 20«. 22579

V svrhu dopisovanja
žele polne hlače čvrste, ko-
smatega dečka z enako de-
liko pod šifro »Kosmatin-
ček« na upravo »Jutra«. 22535

V upravi »Jutra« naj se
dvigne sledeča pisma:
Alcibiad, Brinetka, Zoraka
11258, Diskretna II, Dobro
splošno 17, I. G., Pogoj
odkritosti, Pamet in sre-
ča, Prijazna gđ. 300, Res
dobra gospodinja, Strojska
44, Srečna bodočnost 100,
Tovarna perila, Takoj 10706,
Vreče, Vera in Nada 9975,
Vera v ljubav, Varnost za-
javnica, 100/9507, Hera, La-
stajica brez gnezda.

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Pult
se vzame začasno v najem
proti odškodnini. — Ponudbe
na upravo »Jutra« pod šifro
»Začasno«. 22524

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Na dobro hrano
se sprejme boljši gospodje
z novembrom. Naslov pove
uprava »Jutra«. 22580

Za
damske klobuke
usnje
ravnokar došlo.
— Fr. Seunig —
Marijin trg št. 2

Kapital
Družabnik
z majhnim kapitalom, za do-
bitkono podjetje, se išče.
Dopolne pod šifro »Atkos«
na upravo »Jutra«. 22503

Posojilo 90.000 Din
odplačljivo proti mesečnim
mencijam vsaki mesec po
5000 Din, se išče za takoj.
Ponudbe se prisi na upravo

Vaclav Mrštík:

Gospodična Ema

II. (Dolge.)

Pustega, mrzlega zimskega dne se je odpravil gospod Klimend, — komaj da je popil kavo in pokadil cigaro — da poišče gospodično Emo. Dolgo časa je trajalo, predno je našel št. 5. Bila je nova hiša z golo, temno barvano fasado. Sneg je pokrival vse okrog in z rumenim blatom pokrita cesta se je gubila v drevoredu golih kostanjev. Tam na polju so delali dečki snežnega moža in deklice so vriskajoč pozdravljale ta čudotvor snežne arhitekture. Niti slišali niso, ko jih je poklical gospod Klimend. Naposled je prišel maldečko v velikih škornjih. Potegnil je z glave zamazano kličmo in se pripognil skoraj do tal.

Gospod Klimend ga je poslal v prvo nadstropje. «Kaj znaš čitati? Le dobro prečitaj in vrni se kmalu,» je klical za njim. Čez par trenutkov je že prišel deček iz hiše, se ozrl in tekkel s svojimi težkimi čevlji za gospodom Klimendom.

«Gospodična pride takoj,» je zaklical in iz hišnih vrat je stopila znana mu dama, v obleki, kot jo je Ema navadno nosila, le da je imela bel predpasnik. A ni bila Ema. Bil je drug, podoban ji obrazek z isto frizuro in istim izrazom, le da je bil njen smehljaj svetlejši in njene oči radostnejše.

«Pozdravljeni, gospod Klimend!» Podala mu je roko. «Čudite se, da vas poznam? Videla sem vas nekoč, ko ste spremljali Emo. Pridite bližje! Peljati vas hočem!» In stopila je naprej, stekla po stopnicah in ga smehljajoč počakala na zadnji stopnici. «Pridite, pridite!» je zaklicala in upela roke na lahno v bok. Krilo se ji je opletalo

okoli nog in odkrivalo pri boji dvoje globoko izrezanih, zelo obnošenih čevljev.

«Kak vam je ime, gospodična? — «Pepi,» je odgovorila. «Pridite vendar, a ne ustrašite se — strašen nered je pri nas — ravno pospravljamo — znesle smo vse v podstrežje.»

Odpila je kuhinjo in pustila gosta, da stopi naprej. Iz sosednih vrat mu je stopil nasproti debelušen gospod v zamazanem, odprtem odelovniku, in z obrazom, kakor s plesnobo pokritim.

«To je naš očka,» je predstavila gospodična Pepi. «Kam greš, papa?»

«Izvolite vstopiti, izvolite,» je dejal očka, in podal v temi kuhinje gospodu Klemendu roko. Potem je odšel stari gospod in Pepi je peljala gosta do zaprtih sobnih vrat, izza katerih so se čuli odsekani glasovi klavirja. Odprl je vrata. V svetlobi okna je zagledal dvoje ozkih ramen, in tik pred njim se je priklonilo nežno, mlado dekletce, previtko v pasu, ozkega vratu in drobne postave, z glasom plahim kakor dih.

«To je naša Helenca,» je dejala Pepi in peljala gosta dalje. «Gospodična, igrate klavir?» je vprašal gospod Klimend. Mesto odgovora je Helenca v zadregu gladila klaviaturo. Pepi je med tem peljala gospoda Klemenda v sosednjo sobo, kjer je bilo, kot je dejala, veliko topleje.

Vstopila sta. Okna so bila lahno zastrita s pcrumenelimi zastori. Od golih sten je izhajal mraz. Bilo je kot ob selitvi, nikjer ni bilo slik: omara, mizica, črvena zofa, peč, tla, strop in stene, to je bilo vse, kar je mogel človek v prvem hipu opaziti. Glas je došel kakor v praznem prostoru. Pri pogledu na to revščino je gospod Klimend popolnoma prezrl vlijudo kretnjo do-

klice, ki mu je ponudila stol. «Ema pride takoj,» je dejala in mu pomagala, odložiti suknjo; potem mu je vzela klobuk iz rok in nesla vse skupaj v srednjo sobo.

Gospod Klimend je ostal sam. — Razven zvokov glasovirja je čul še šumenje hitro se premikajočih kril za vrati. Šepetanje, ki je bilo skoraj slišati kot preprič, se je mešalo z vresečimi akordi instrumenta. Naenkrat je v utihnilo in čuti je bilo le prasketanje ognja. Peč je bila očividno zakurjena. Niti posode za premog ni bilo videti, le grebljica in mala lopata sta ležali na golih tleh.

«Upokojen svetnik,» je pomislil gospod Klimend in se vsedel na zofo. «Kje je Ema?» V kuhinji se je nekdo prepričal in nekdo ni hotel iti. Helenca je dušila s svojimi glasnimi akordi pripravljala se ženska glasova.

Vrata so se odprla, a zopet ni bila Ema, Berta, njena tretja sestra je bila. Gospodična Berta, manjša in debelejša kot Pepi, tudi starejša je bila. Nosila je visoko, nad čelom počesano frizuro in se priklonila lahno, kot kaka matrona. Vodila je gospodinjstvo, stisnila je roko kot mož, a smehljaj je bil povsem ženski: glas je bil trd in omilen le s koketnostjo odvetnice mladosti.

Dejala je, kako jo veseli, da spozna gospoda Klemenda. Toliko lepega in dobrega je že slišala o njem.

«Od koga vendar?» «Od naše Eme. Koliko je pravila o vas! Pepi, daj se na ogenj! Tu je mrzlo, huj! Peč ne greje. Ali tudi vi ljubite gorkoto? Jaz bi znorela v mrzli sobi. Najraje bi bila ves dan pri peči. Tudi vi?» In drgnila je z rokami po mizi. «Torej, daj že vendar na ogenj; jaz pojdem med tem v kuhinjo in pripravim čaj. Ne branite se, gospod Kli-

ment, nekoliko čaja morate popiti.» A sedela je dalje in se razgovarjala. Pepi je pokleknila in odprla vrata pri peči; žerjavica je razlila čez njen obraz rožnat sijaj. Biskala je z grebljico po žerjavici, zaprla vrata, in ostala čepč, zamišljena pred pečjo. Berta je med tem razložila gosp. Klimendu vsebino neke enodejanke, igrar v damskem klubu na Kralj. Vinohrajdih.

«Neznana vam je? Kako? Strogo zaključena družba. Ne obiskujete nobenih plesov? A kje je Ema? se je obrnila k Pepi. Ta je odšla zamišljena v kuhinjo. «Sedaj pride,» je šepetala Berta. Slišati je bilo enakomerne korake, vrata so se odprla in na pragu je stala gospodična Ema.

Klimend je vzdignil obrvi.

«Ni mogote!»

«Oprostite mi morate, v domači obleki sem,» je slišal znan glas. Ema je pristopila bližje in mu ponudila vlažno, mrzlo roko. Strašno se je izpremenila. Ni bila bela, ne siva, njeno obličje je bilo pepelnato. Odeta je bila površno v sivo bluzo, ki v pasu ni bila niti speta. Rokavi so segali komaj do komolcev, roke so bile gole, vrat je bil gol in v lasih je imela črn zametast trak kot takrat. Noge so ji drsele v gorkih copatah po deskah, in krilo, ki mu je manjkalo vsak kroj, je pokvarila fine konture njene postave. Poskusila je namahneti se, a ni mogla; obrnila se je k peči in grela roke.

To ni bila Ema.

Mučen molk je nastal.

«Kje je Pepi,» je vprašala Ema in se tresla mraza v svoji ponošeni jopiči. Ne, ni si mogel predstavljati njenega krepkega dekliškega telesa v tej obleki Pepelke.

Ravno je prišla Pepi, živahna in vesela kot otrok. «Čaj je takoj gotov!»

in pošepetala je Berti par besedi v uho.

«Ali je očka že prišel?» je vprašala Berta.

«Da, a je zopet odšel — rekel je, da naj skrbimo za vašo zabavo — prosim, oprostite, a že tri dni ni prav zdrav. Niti čaja ne more piti.»

Berta je vstala in šla v kuhinjo. Gospod Klimend je protestiral. «Ne, hvala, ne bom pil čaja, moram oditi — domov.»

«Bodite tako prijazni,» mu je rekla Pepi. «A kaj je danes tebi?» se je obrnila k Emi. «Kakor zmurznjena si! Zakaj ne govoriš? Pojdi, ti grda!» In odšla je za Berto.

Ema je ostala sama z gospodom Klimendom. Vstal je, šel k nji in ji zrl v lice. Suho in trdo je postalo, brezbarvno, brez vsakega izraza. Vzel je njeno roko v svojo.

«Ema, kaj ti je?»

«Nič.»

«Strašno si se izpremenila!»

«Hm, strašno?»

Dvignil je njen obraz k sebi. Trepalnice je povesila. Izraz globoke duševne žalosti je trepetal ob koncih ust.

«Niti pozdravila me nisi.»

Pustila se je poljubiti, a kot brez življenja. Ustne so bile mrzle, telo okamenelo.

«Pridi k meni in povej mi, kaj ti je.»

Postavil je stol k divanu in objel njeno mehko telo. Hotel jo je pritisniti k sebi, a branila se je. Sunila je z roko in skušala oprostiti svoje prste iz njegovih.

«Pustite me; lahko pride kdo! Če bi naju videl!» Vstala je in šla proti peči.

«Ema!» Klemend je skočil k nji in jo stresel za roke. «Kakor mrtva si! Popolnoma ubita! Kaj ti je? Ali se jezíš? Ali si bolna?»

(Konec sledi.)

Potrli od neizmerne žalosti javljamo vsem sorodnikom in znancom, da je naš iskreno ljubljani soprog, oče, brat, stric in svak, gospod

RIHARD MALLY
davčni kontrolor in posestnik

danes ob 24. uri, previden s tolažili sv. vere, nenađoma preminul. Pogreb predregega pokojnika bo v soboto dne 25. oktobra ob 10. uri dopoldne na tukašnje pokopališče. Priporočamo ga v blag spomin!

V Trzinu, dne 23. oktobra 1924.

Toni Mally, roj. Heim, soproga. — Tončka, učiteljica, Mlil, Anica, hčere. 5604/a

Slovensko bralno društvo

naznanja, da je umrl njegov častni in dolgoletni zaslužni predsednik, gospod

RIKO MALLY

Slava njegovemu spominu!

5607/a

V Trzinu, dne 23. oktobra 1924.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze sočutja povodom izgube soproga in brata

Josipa Stepišnika

in za številno spremstvo na njegovi zadnji poti izrekamo vsem našo najiskrenejšo zahvalo

Posebno pa se zahvaljujemo gg. pevcom za genljive žalostinke ter sokolskemu društvu, Orjuni, gg. uradnikom okrajnega glavarstva in sodnije.

Vsem tisočera hvala!

5696/a

V Radovljici, dne 21. oktobra 1924.

Zalujoči ostali:

Ivanka, soproga; Franc in Dragotin, brata.

Zahvaljujem

se zavarovalnemu društvu „Croatia“ v Zagrebu za njeno kulantnost in pošteno izplačano zavarovalnino ter jo najtopeje vsakomur priporočam.

V Kamniku, dne 23. oktobra 1924.

Terezija Kemperle.

Mehanična vrvarna, terilnica lanu in konoplje ter prediva

Anton Šinkovec d. d.

Grosuplje pri Ljubljani

nudi

MOTYOZ

za šivanje in vezenje

vreč (jute) po najnižjih cenah.

„THE LONDON DIRECTORY“

(Londonski adresar)

izhaja vsako leto

ter vsebuje pokrajinske in tujezemske oddelke, ki so razdeljeni po strokah,

v petih jezikih.

Ta adresar omogoča trgovcem direktno obvešanje s trgovci in tovarnarji v Londonu, provincijalnih mestih in industrijskih središčih Anglije, irske, na vsem evropskem kontinentu, Ameriki itd. Adresar vsebuje okoli 250.000 imen, naslovov in drugih podrobnosti, razvrščenih pod več kot 2000 strokovnih seznamih, v katerih so vključeni

eksportni trgovci

s podrobno označbo blaga, ki ga izvažajo, razen tega pa tudi kolonijalne in tujezemske trge, ki jih zalagajo s svojo blagom.

Parobrodne družbe

in pristanišča, ki jih njihove ladje obiskujejo ter približen čas njihovega plovanja.

Oglasi trdk, ki žele svoje zveze razširiti ali onih, ki

iščejo agenturska zastopstva

se tiskajo v velikosti ene cole (26 cm) za 1, 10 sh O d, (1 funt sterling 10 šillingov) za vsako uvrščen e, če se to zgodi pod raznimi oddelki. Večji oglasi od 2 g do 16 g.

Omenjeni adresar je neobhodno potreben vsakemu, ki se zanima za prekomorsko trgovino, ter stane 1 funt 2 funta poštne prosto, ako se denar pošlje istočasno z naročilom.

The London Directory Co., Ltd.,
25, Abchurch Lane London, E. C. 4, England.

Naročila za adresar in oglase sprejema ALOMA COMPANY.

Ažurira in entla volno v vseh barvah

Toni Jager-Černe
Ljubljana, Dvorci trg 1.

Naročajte, čitate in razširjate „JUTRO“!

Nosim

perilo, kravate, ročavice, nogavice itd. od turške

A. Šinkovec nast. H. Soss

Ljubljana, Mestni trg 19.

Na ljubljanskih volesojmih zaslovene Jarčeve kranjske

1988-1 **KLOBASE**

razpošilja od 5 kg dalje
trrdka K. JARČ, Ljubljana,
Hradečkova vas 35.

pnevmatike in druge gumijave predmete sprejema v popravilo trrdka

Viktor Bohinec (Continental)

Dunajska cesta 21. 516/a

Kdor rad čita lepe povesti, naj naroči priljubljene romane „JUTRA“

Do sedaj so izšli sledeči:

JEAN DE LA HIRE:

Lucifer

Fantastičen roman v VI. delih. Cena Din 45,—, vezano Din 55,—, po pošti Din 2— več.

FERREAL CUENDAS:

Veliki inkvizitor

Zgodovinski roman iz dobe španske inkvizicije. Cena Din 30,—, po pošti Din 2— več.

HARRY SHEFF:

Hči papeža

Zgodovinski roman, ki popisuje krvoločnost in neuravno življenje papeža Aleksandra VI., njegovega sina Cezarja in hčerke Lukrecije Borgia. Broširano Din 30,—, ve avo Din 36,—, po pošti Din 2— več.

CLAUDE FARRERE:

Gusarji

Zgodovinski roman iz življenja morskih roparjev v XVII. stoletju. Cena Din 20,—, po pošti Din 2— več.

FR. HELLER:

Blagajna velikega vojvode

Roman. Cena Din 15,—, po pošti Din 2— več.

FR. HELLER:

Prigode gospoda Collina

Selvir detektivski roman iz velikega sveta. Cena Din 10,—, po pošti Din 2— več.

Knjige se naročajo pri upravnistvu „Jutra“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Brzjaviti: TRGOVSKA

PODRUŽNICE:

Maribor, Kamnik, Konjice, Novo mesto, Ptuj, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica.

TRGOVSKA BANKA, D. D. V LJUBLJANI

Telefoni: 139, 146, 458

DUNAJSKA CESTA št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVA Din 19.000.000

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulatneje.

EKSPOZITURI:

Logatec, Prevalje.